

ESPAD

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs 2011

Zagreb, 2012.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Marina Kuzman, Ivana Pavić Šimetin, Iva Pejnović
Franelić, Martina Markelić, Mario Hemen

ESPAD

- ESPAD proveden 1995., 1999., 2003., 2007. i 2011. godine
- Ciljna skupina - učenici koji u godini istraživanja navršavaju 16 godina
- Nacionalno reprezentativni uzorak razreda

- 26 zemalja u 1995.
- 30 zemalja u 1999.
- 35 zemalja u 2003.
- 35 zemalja u 2007.
- 37 zemalja u 2011.
- ...što znači više od 105.000 učenika u 2011. u Europi

Ideja....

- Istraživanje u školama u Švedskoj od 1971
- Nedostatak usporedivih podataka za druge zemlje
- Potaknuto od Švedskog vijeća za alkohol i druge ovisnosti (CAN) i Pompidou grupe Vijeća Europe
- I danas CAN koordinator

ESPAD danas podupiru

- Vlada Kraljevine Švedske
- Švedski Nacionalni Zavod za javno zdravstvo
- Pompidou grupa Vijeća Europe
- The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)

Svrha i ciljevi

- Dobivanje usporedivih podataka o uporabi sredstava ovisnosti u učenika iz što je moguće više europskih zemalja
- Promatranje kretanja u:
 - Pojedinim zemljama
 - Europi
- Temelj za preventivne aktivnosti protiv zlouporabe alkohola i droga među mladima

Svrha i ciljevi

- Dobivanje podataka koji mogu biti upotrijebljeni kao pokazatelji evaluacije strateških dokumenata o alkoholu i drogama SZO i Komisije EU

Pouzdanost i kvaliteta - standardizacija

- Ciljna dobna skupina
- Slučajni odabir razreda
- Istovjetan upitnik
- Protokol istraživanja
- Protokol prikupljanja podataka
- Anonimnost
- Vrijeme prikupljanja podataka
- Zajednička baza podataka

Za ovih 16 godina zahvaljujemo:

Poglavarstvu Grada Zagreba, Gradskom Uredu za
zdravstvo i branitelje
Uredu za droge Republike Hrvatske

Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, svim
profesorima i stručnim suradnicima

Ministarstvu zdravlja, Povjerenstvu za suzbijanje
zlouporabe opojnih droga

Svim kolegicama i kolegama u HZJZ i zavodima za
javno zdravstvo kao i suradnicima iz ŠNZ "A.
Štampar"

ESPAD publikacija 2011 i ESPAD zemlje

The 2011 ESPAD Report

Substance Use Among Students in 36 European Countries

ESPAD

Björn Hibell, Ulf Guttormsson, Salmé Ahtström,
Olga Balakireva, Thoroddur Bjarnason, Anna Kokkevi, Ludwig Kraus

2011 ESPAD Countries in the report

 Albania	 Germany	 Montenegro
 Belgium	 Greece	 Norway
 Bosnia and Herzegovina	 Hungary	 Poland
 Bulgaria	 Iceland	 Portugal
 Croatia	 Ireland	 Romania
 Cyprus	 Italy	 Russian Federation
 Czech Republic	 Latvia	 Serbia
 Denmark	 Liechtenstein	 Slovak Republic
 Estonia	 Lithuania	 Slovenia
 Faroe Islands	 Malta	 Sweden
 Finland	 Moldova, Rep. of	 Ukraine
 France	 Monaco	 United Kingdom

Summary Table. Selected key variables by country. Percentages (if not otherwise indicated). ESPAD 2011. Colours indicate significant changes to the 2007 data collection.

COUNTRY	Cigarette use past 30 days	Alcohol use past 30 days	Heavy episodic drinking past 30 days ^{a)}	Alcohol volume (cl 100%) last drinking day, among consumers	Lifetime use of cannabis	Lifetime use of other illicit drugs than cannabis ^{b)}	Lifetime use of tranq. without prescription	Lifetime use of inhalants ^{c)}
Albania	13	32	21	3.0	4	6	8	3
Belgium (Flanders)	26	69	38	4.7	24	9	8	7
Bosnia and Herz. (RS)	15	47	31	3.6	4	2	4	5
Bulgaria	39	64	48	4.0	24	10	3	4
Croatia	41	66	54	6.6	18	5	5	28
Cyprus	23	70	44	4.5	7	7	11	8
Czech Republic	42	79	54	5.6	42	8	10	8
Denmark ^{d)}	24	76	56	9.7	18	5	4	4
Estonia	29	59	53	6.0	24	8	8	15
Faroe Islands	31	44	33	6.2	5	3	2	6
Finland	34	48	35	7.5	11	3	7	10
France	38	67	44	..	39	10	11	12
Germany (5 Bundesl)	33	73	..	5.6	19	8	2	10
Greece	21	72	45	4.2	8	5	9	14
Hungary	37	61	45	5.2	19	8	9	10
Iceland	10	17	13	4.8	10	4	8	3
Ireland	21	50	40 ^{d)}	6.7	18	6	3	9
Italy	36	63	35	4.1	21	6	10	3
Latvia	43	65	49	5.0	24	9	4	23
Liechtenstein	32	66	..	5.1	21	8	2	10
Lithuania	37	63	..	4.3	20	6	13	7
Malta	22	68	56	4.7	10	6	3	14
Moldova, Rep. of	15	..	37	2.7	5	4	2	2
Monaco	38	69	39	..	37	11	14	15
Montenegro	12	38	27	3.3	5	5	5	6
Norway	14	35	30	7.1	5	2	4	5
Poland	28	57	37	5.3	23	7	15	8
Portugal	29	52	22	5.0	16	8	7	6
Romania	29	49	36	3.1	7	5	3	7
Russian Fed. (Moscow)	31	37	24	3.8	15	5	2	9
Serbia	20	52	36	4.2	7	3	7	5
Slovak Republic	39	60	50	5.3	27	7	4	10
Slovenia	32	65	53	5.4	23	6	5	20
Sweden	21	38	31	7.0	9	4	8	11
Ukraine	29	54	30	4.2	11	4	2	3
Average	28	57	39	5.1	17	6	6	9
United Kingdom	23	65	52	6.7	25	9	3	10

^{a)} Having five or more drinks one one occasion. A 'drink' is a glass/bottle/can of beer (ca 50 cl), a glass/bottle/can of cider (ca 50 cl), 2 glasses/ bottles of alcopops (ca 50 cl), a glass of wine (ca 15 cl), a glass of spirits (ca 5 cl or a mixed drink).

^{b)} Includes amphetamines, cocaine, crack, ecstasy, LSD or other hallucinogens, heroin and GHB.

^{c)} In order "to get high".

^{d)} Due to lack of comparable 2007-data this comparison is made with 2003-data, highlighting differences greater than 3 percentage points.

Decrease No change Increase No comparison

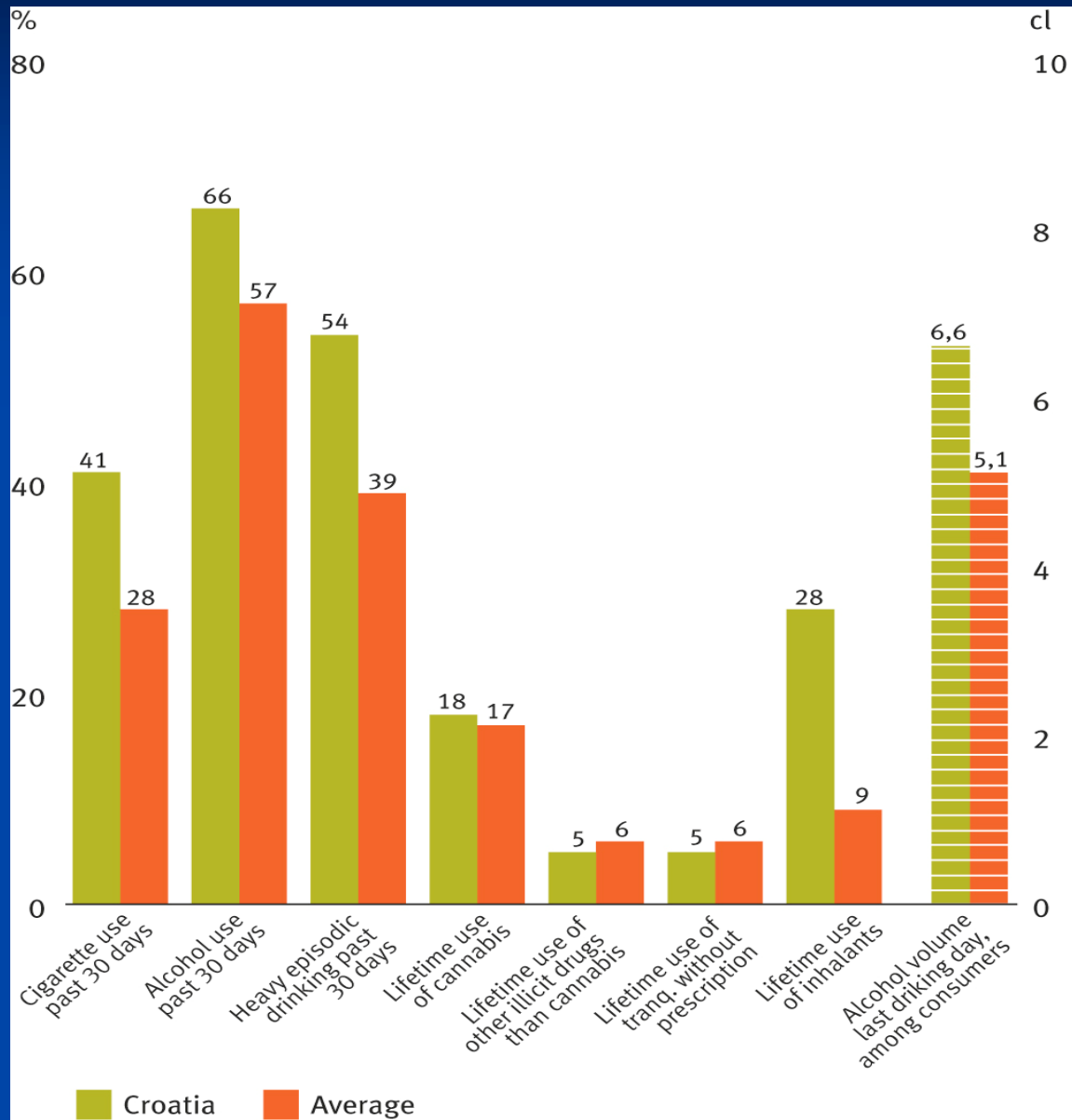
Promjene u odabranim varijablama po zemljama

Najveće povećanje u uporabi inhalanata (?)

Sedativi/ trankvilizatori kao i uporaba drugih droga osim marihuane u stagnaciji ili smanjena

U Hrvatskoj povećanje količine alkohola kao i inhalanti

Hrvatska i ESPAD prosjek

Iznad prosjeka

Pušenje u zadnjih 30 dana

Pijenje alkohola i "binge drinking" u zadnjih 30 dana,
Količina popijenog alkohola kod posljednjeg pijenja

Inhalanti u životu

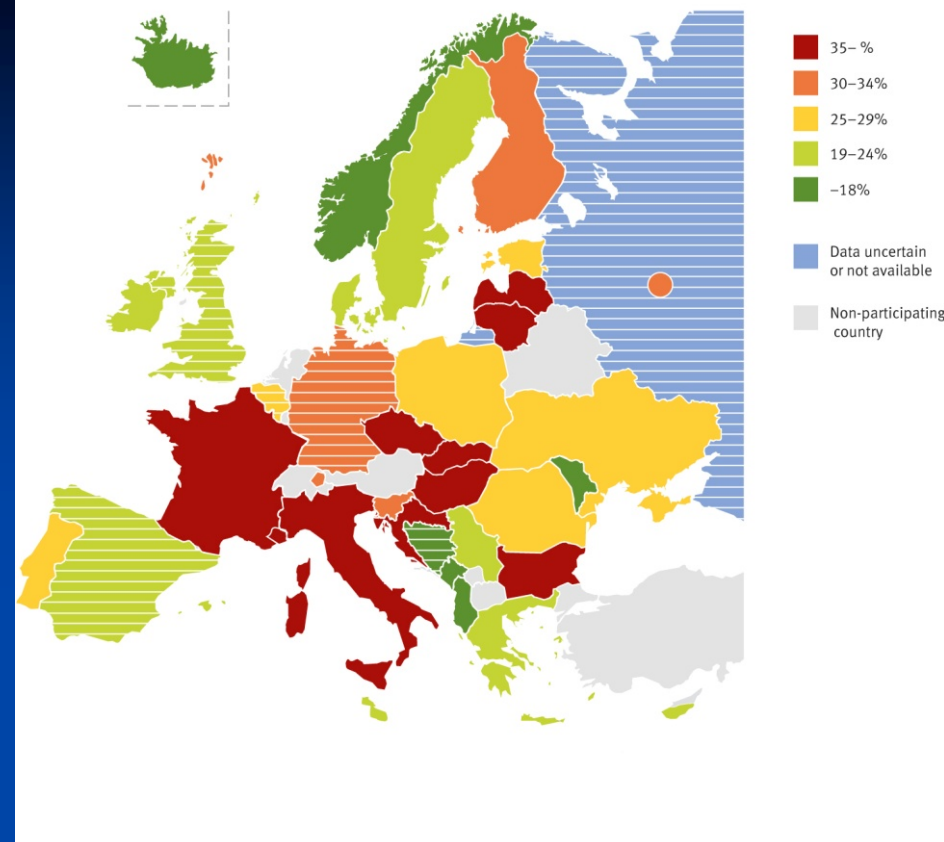
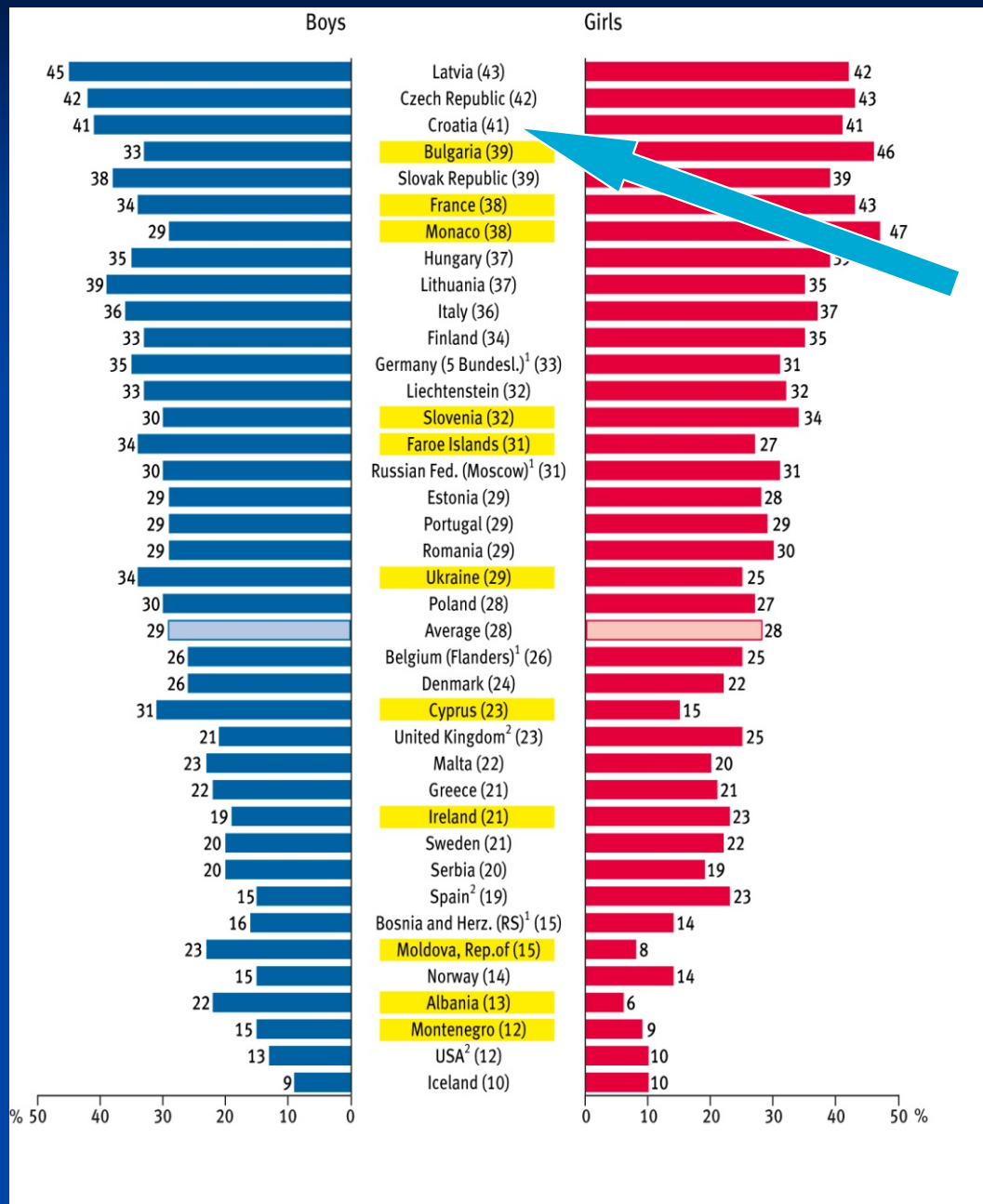
Manje od prosjeka/ u prosjeku

Uporaba marihuane, drugih droga i sedativa i trankvilizatora u životu

Pušenje

- U svim dosada provedenim ESPAD istraživanjima hrvatski su mladi pušili više od prosjeka ESPAD zemalja
- I 2011. godine je bilo tako, iako se trendovi pušenja prilično stabiliziraju
- No u drugim zemljama je pušenje u padu

Pušenje u zadnjih 30 dana

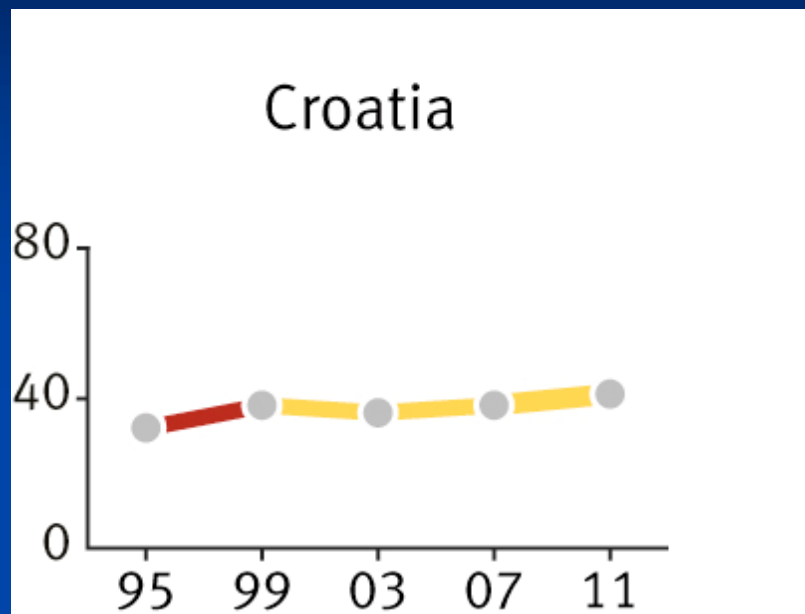
Hrvatska na trećem mjestu (41%)

Najviše Latvija i Češka

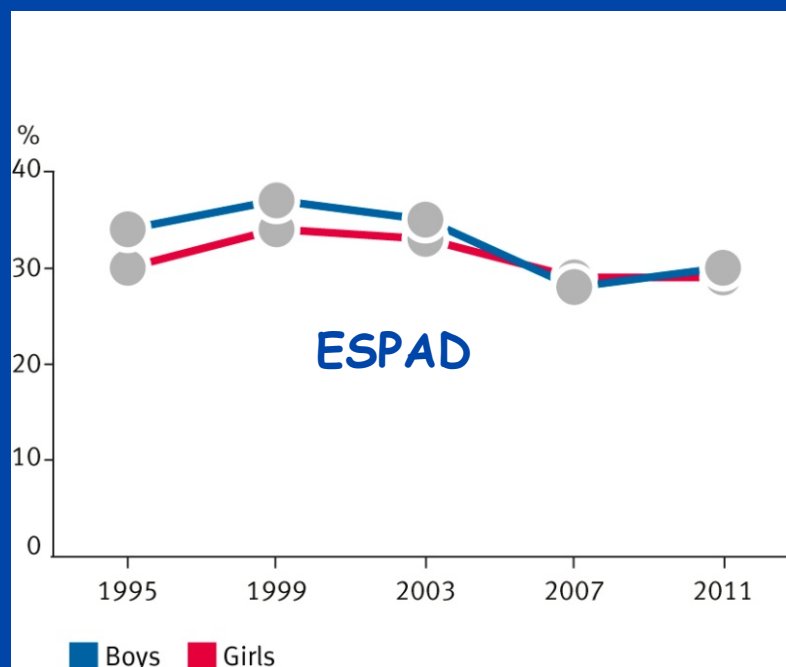
Najmanje SAD, Island, Crna Gora, Albanija, Norveška

Djevojčice u mnogim zemljama prestižu dječake

Kretanje pušenja u zadnjih 30 dana 1995/2011

U Hrvatskoj se
uočavala
stabilizacija, no od
2003. i u Hrvatskoj
i u ESPAD
zemljama
stagnacija, odnosno
povećanje pušenja u
dječaka

Povezanost varijabli pušenja

Table S. Statistical correlations (Pearson) on an aggregate country level between Smoking-related variables. 35 ESPAD Countries, 2011.

	Perceived easy availability of cigarettes	Lifetime use of cigarettes	Past 30 days use of cigarettes	Tried cigarettes at 13 or younger	Daily smoking at 13 or younger
Perceived easy availability of cigarettes	–	0.49**	0.56**	0.42*	0.52
Lifetime use of cigarettes		–	0.91**	0.91**	0.85**
Past 30 days use of cigarettes			–	0.76**	0.77**
Tried cigarettes at 13 or younger				–	0.92**
Daily smoking at 13 or younger					–

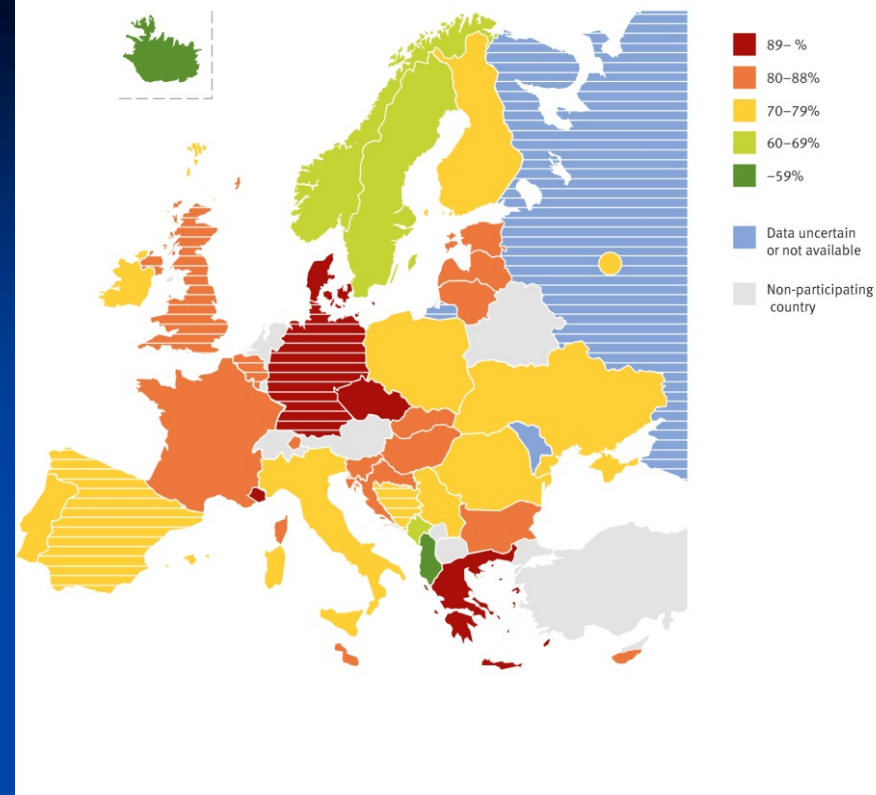
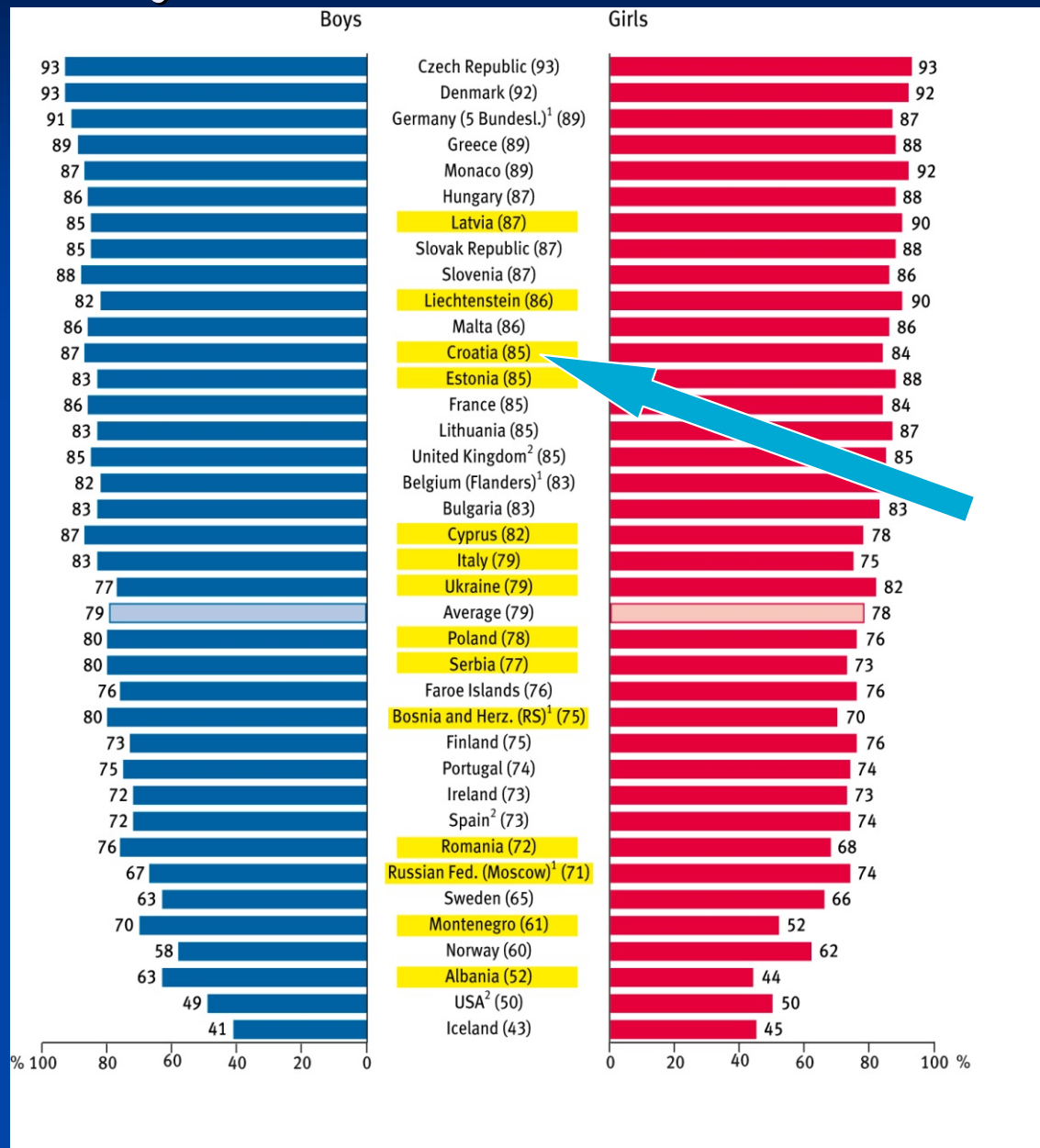
** Correlation significant at the 0.01 level. * Correlation significant at the 0.05 level.

Dostupnost cigareta povezana je s ranim započinjanjem pušenja, s više pušenja u životu kao i svakodnevnim pušenjem

Pijenje alkohola

- Do 2003. godine hrvatski su adolescenti pili nešto manje od prosjeka ESPAD zemalja....
No više nije tako

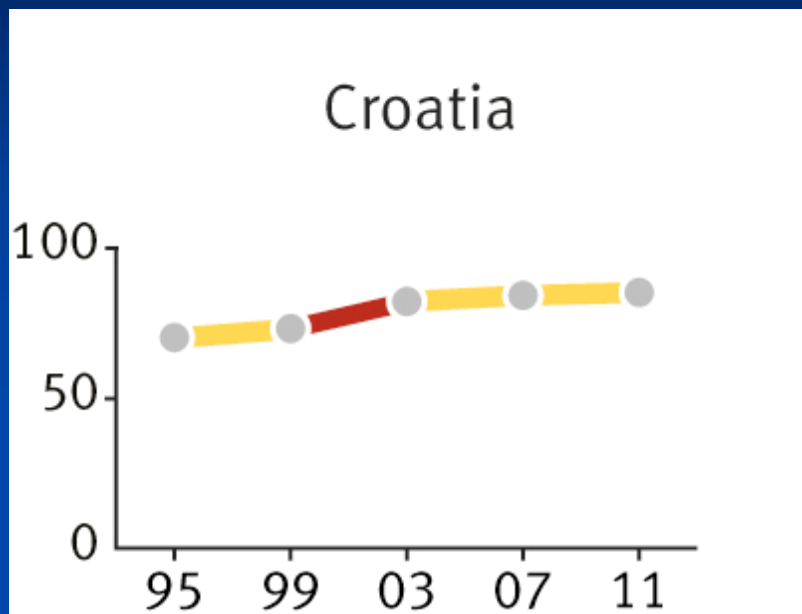
Pijenje alkohola u zadnjih 12 mjeseci

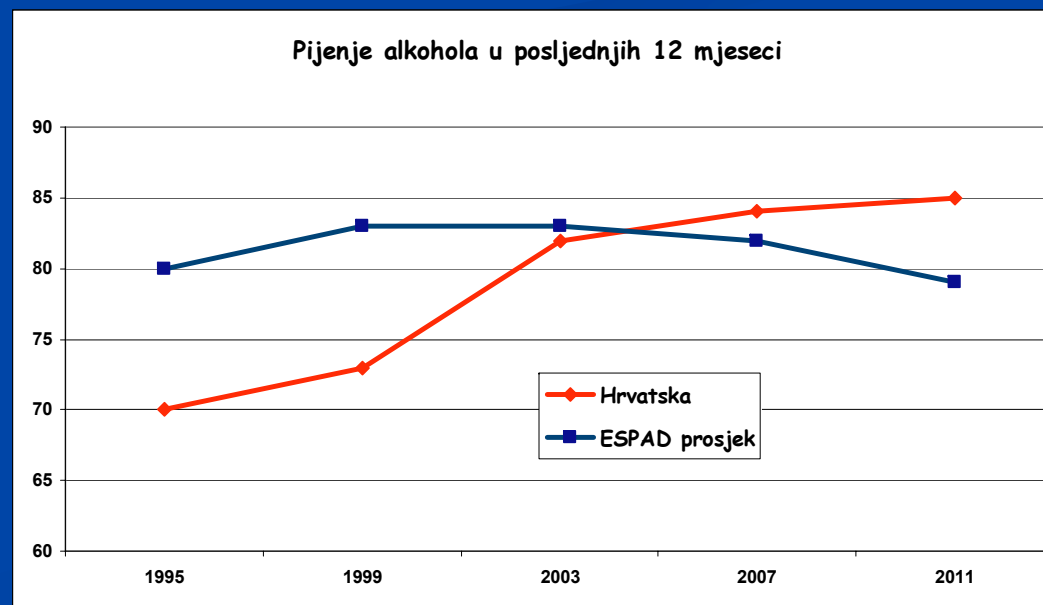
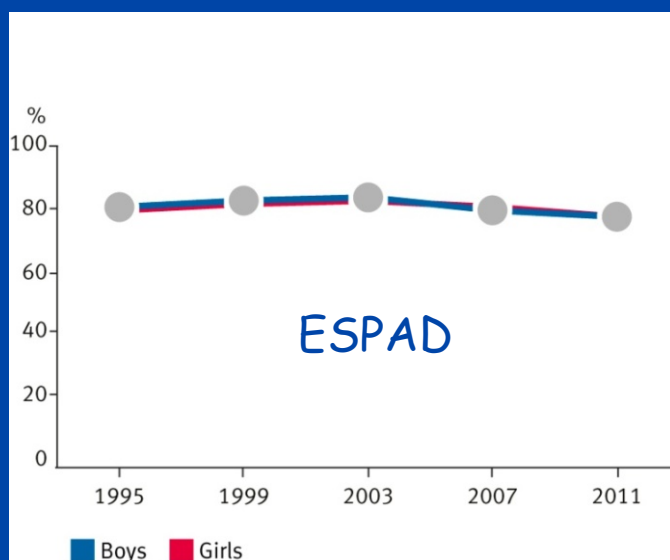
Najviše se pije u Češkoj, Danskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Monaku, Mađarskoj, a najmanje u SAD, Islandu, Albaniji, Norveškoj, Crnoj Gori, Švedskoj, U Hrvatskoj 85%

Zemlje štite svoje adolescente primjenom zakona

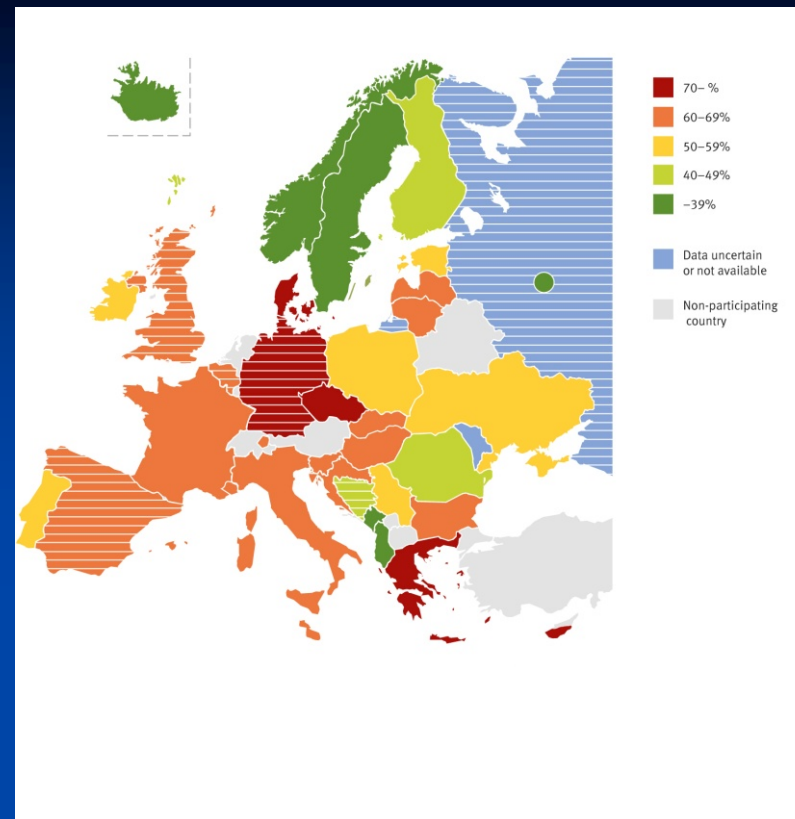
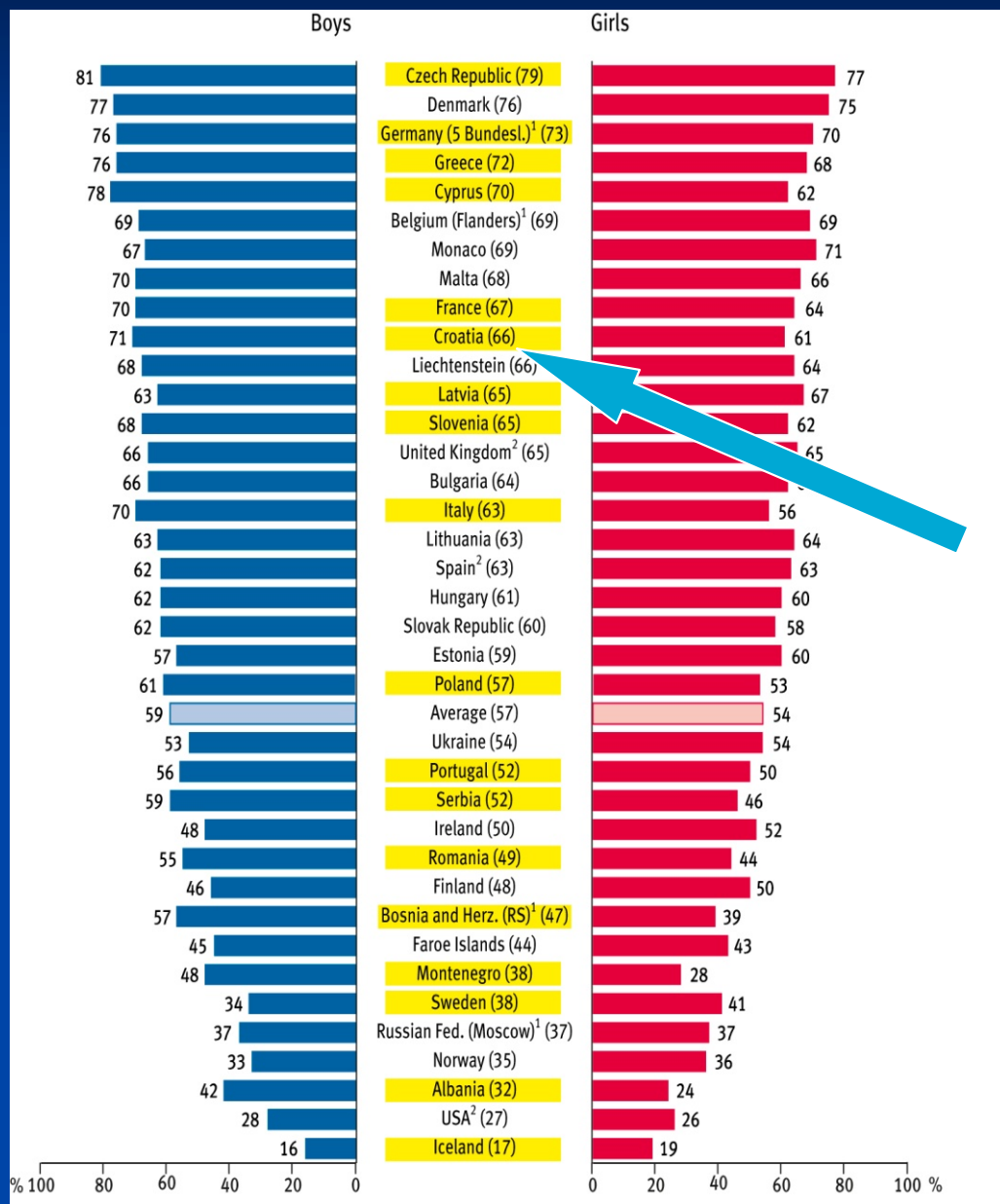
Kretanje pjenja u posljednjih 12 mjeseci 2003/2011

Hrvatska ne registrira izraziti porast pjenja kao 1999/2003., ali ipak dovoljan da premaši europski prosjek

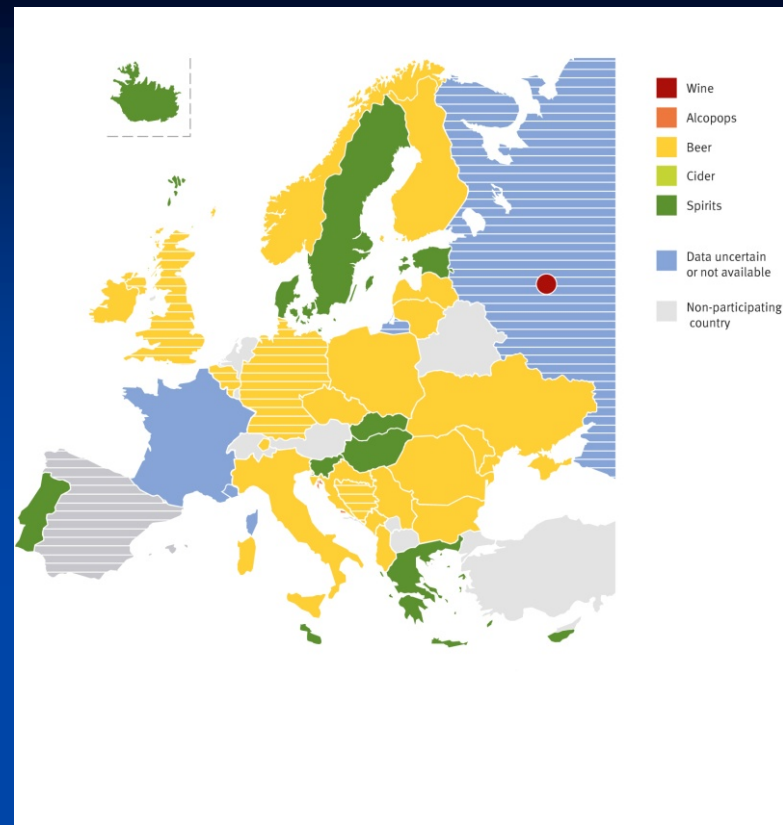
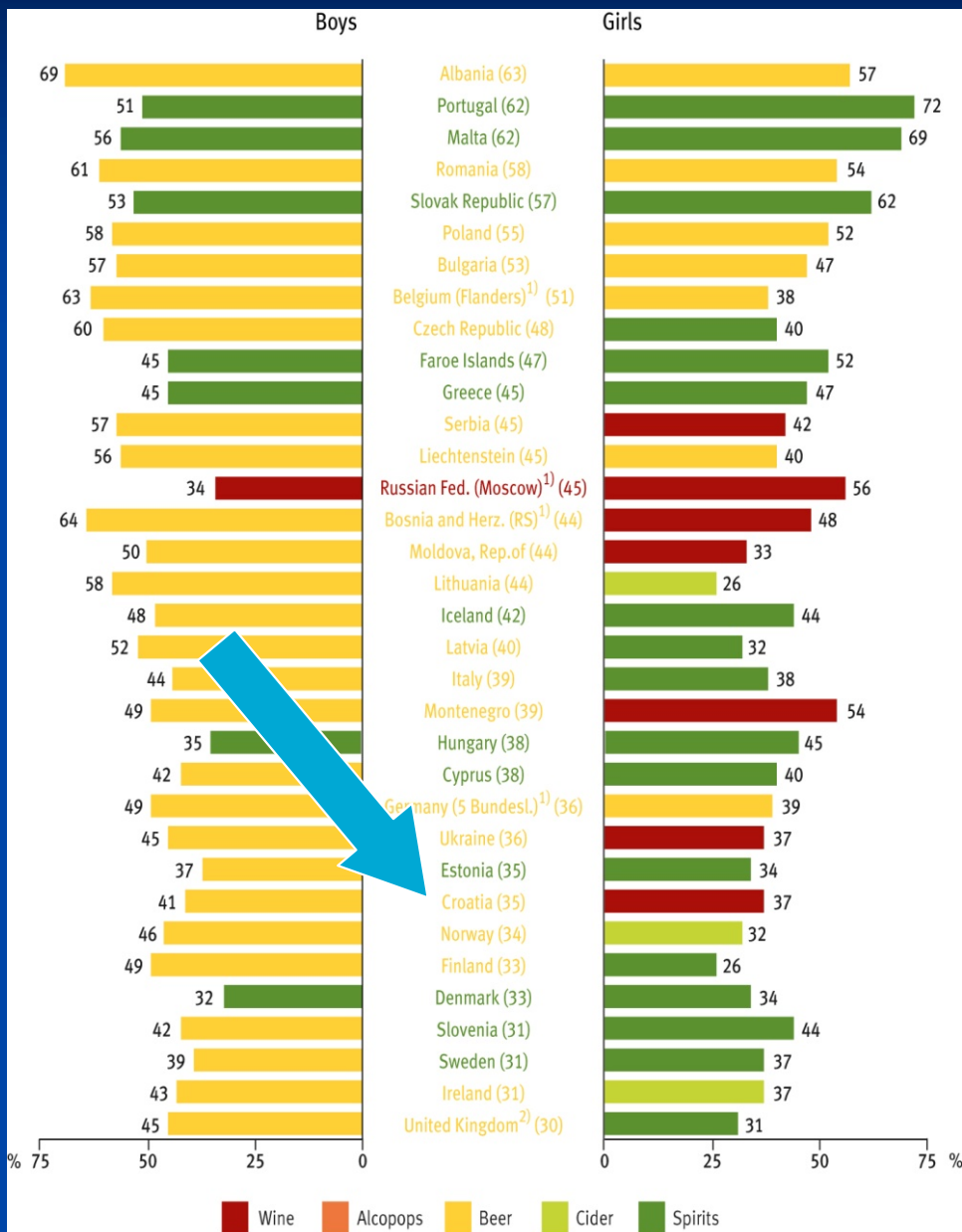
Pijenje alkohola u zadnjih 30 dana

Najviše u zadnjih mjesec dana pili mladi u Danskoj, Češkoj, Njemačkoj...najmanje na Islandu, u SAD, Albaniji, Norveškoj....

U Hrvatskoj 66%

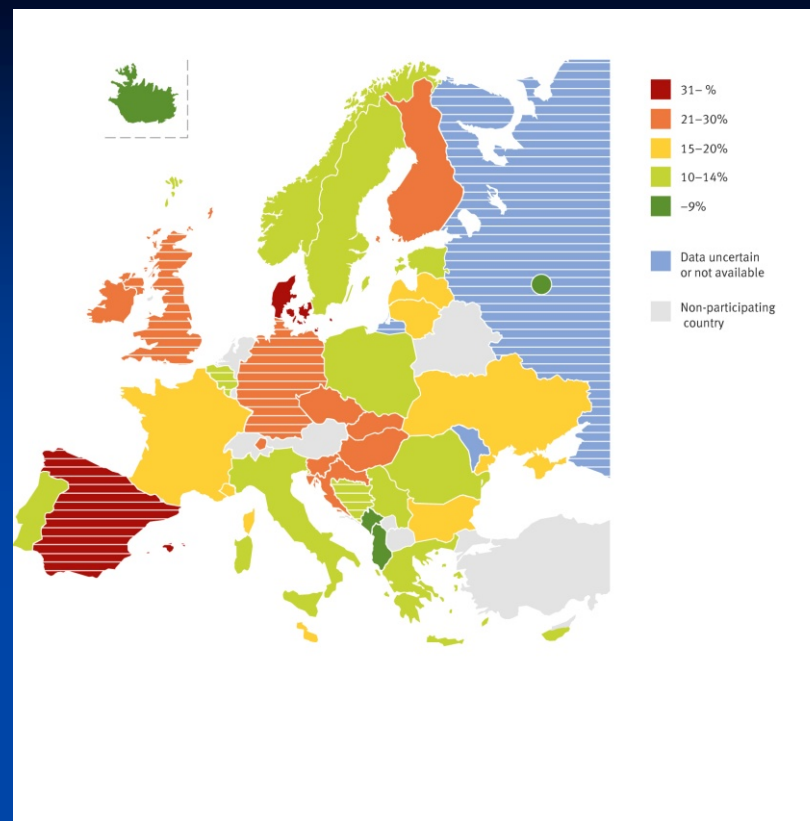
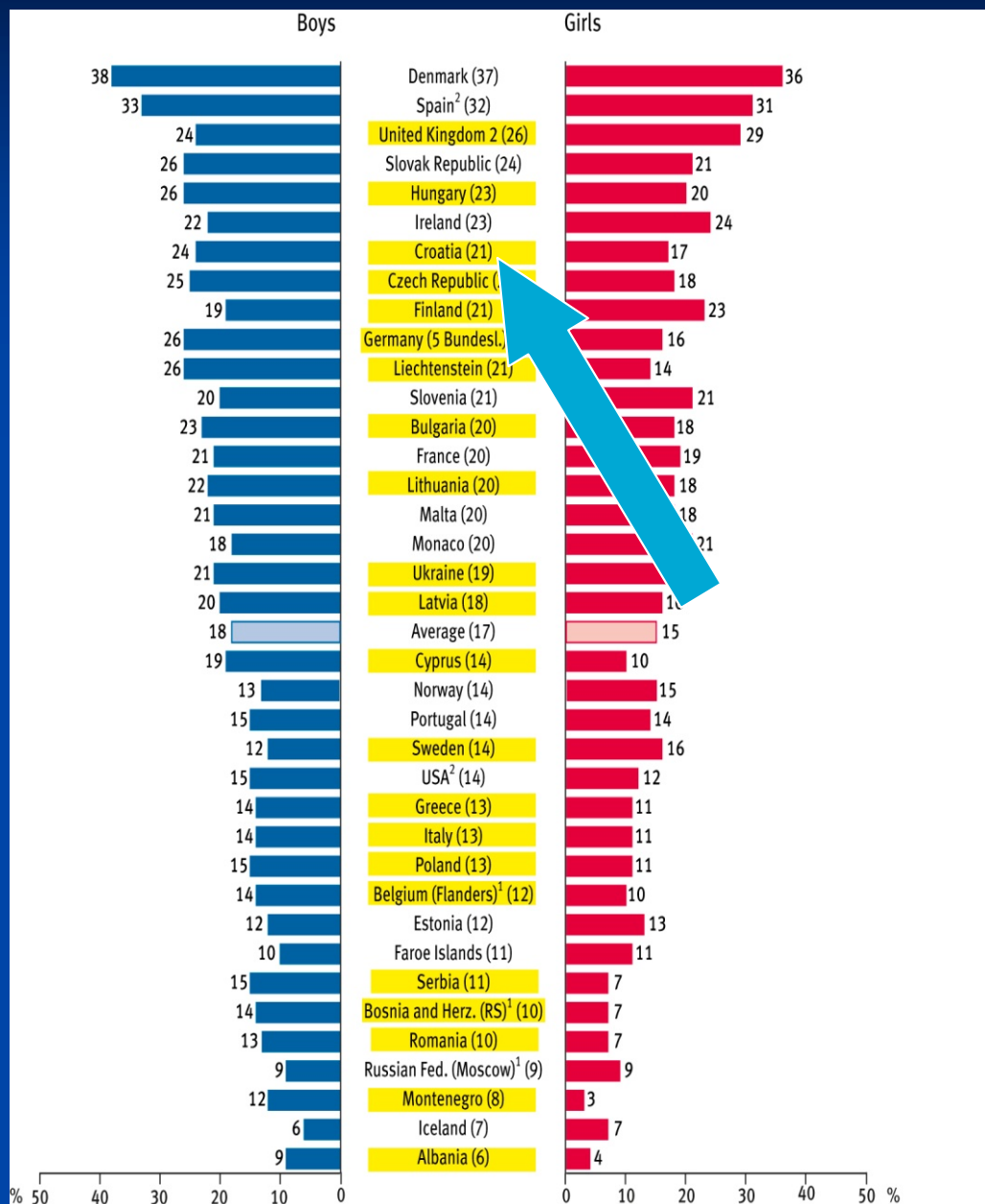
Dominantno piće pri posljednjem pijenju

U dječaka apsolutno prevladava pivo, bez obzira dolaze li iz "pivskih" ili "vinskih zemalja"

Djevojčice češće piju žestoka pića, sama ili kao miješana pića

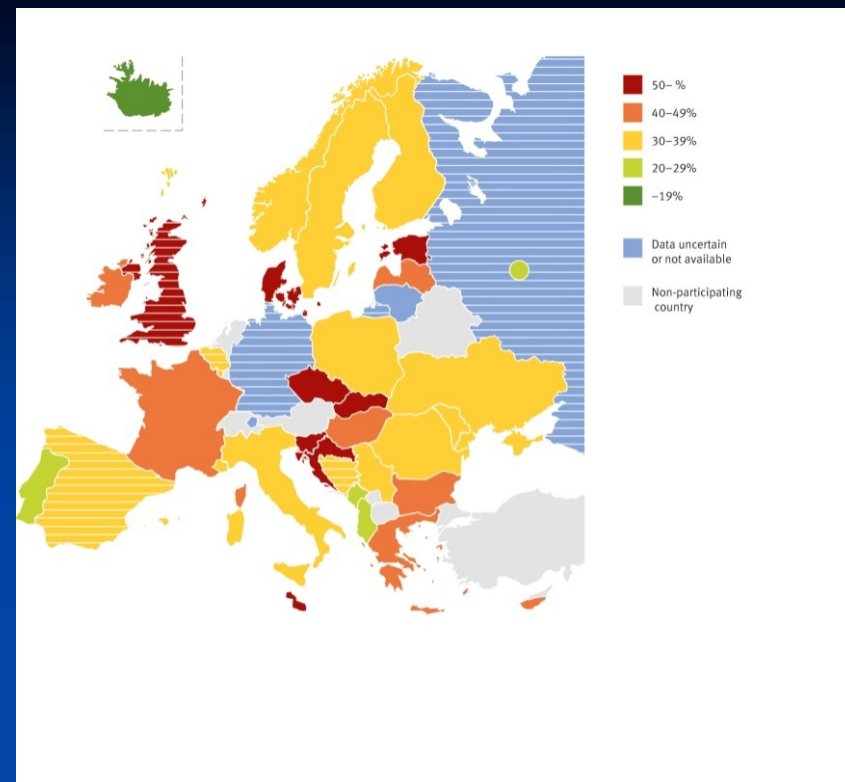
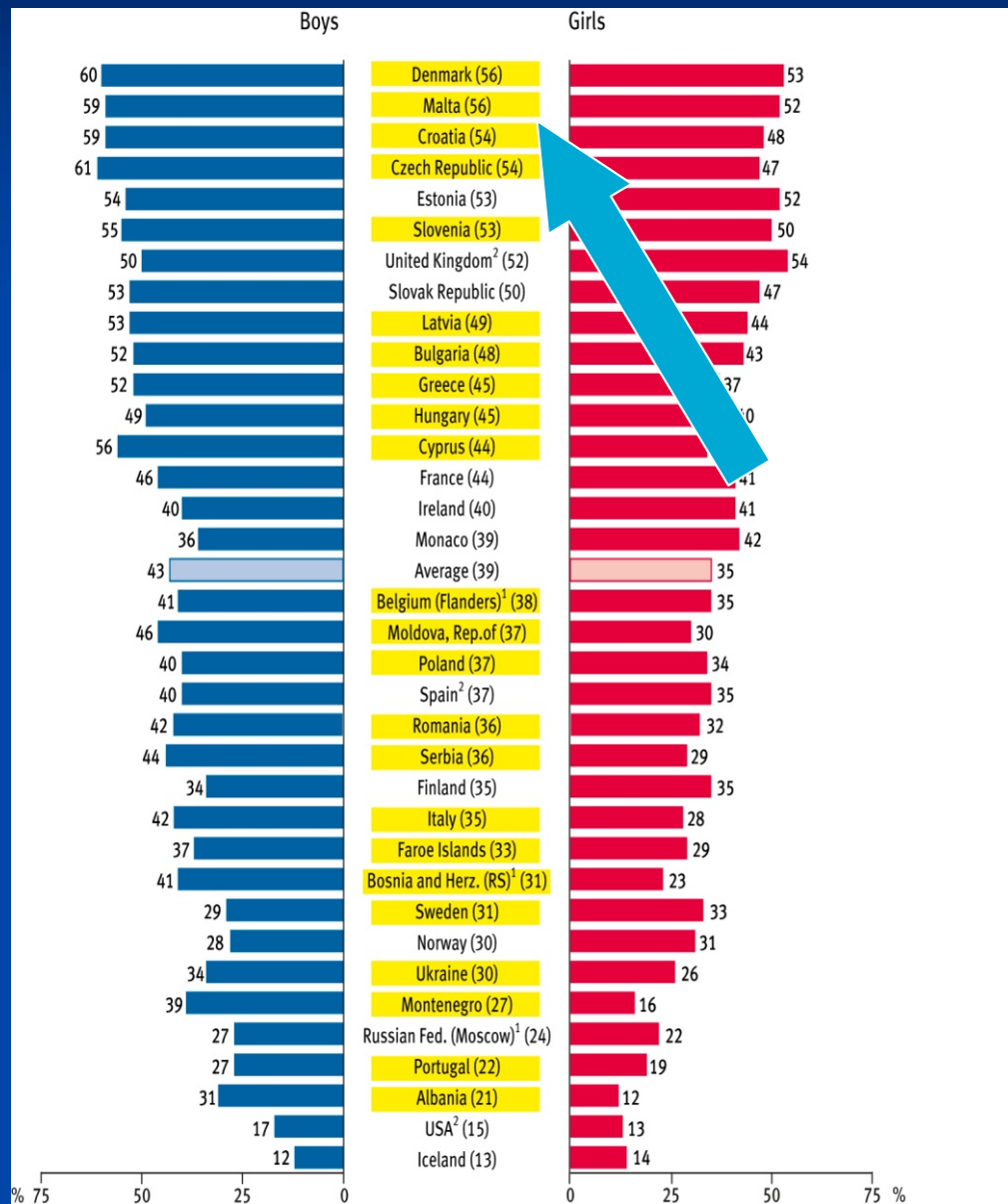
Opijanje u posljednjih 30 dana

Najviše opijanja u Danskoj, Španjolskoj, Velikoj Britaniji, Slovačkoj i Mađarskoj, najmanje u Albaniji, na Islandu, Crnoj Gori..

Hrvatska na 7. mjestu - u posljednjih 30 dana 24% dječaka i 17% djevojčica barem se jednom opilo

Pet ili više pića za redom u posljednjih 30 dana

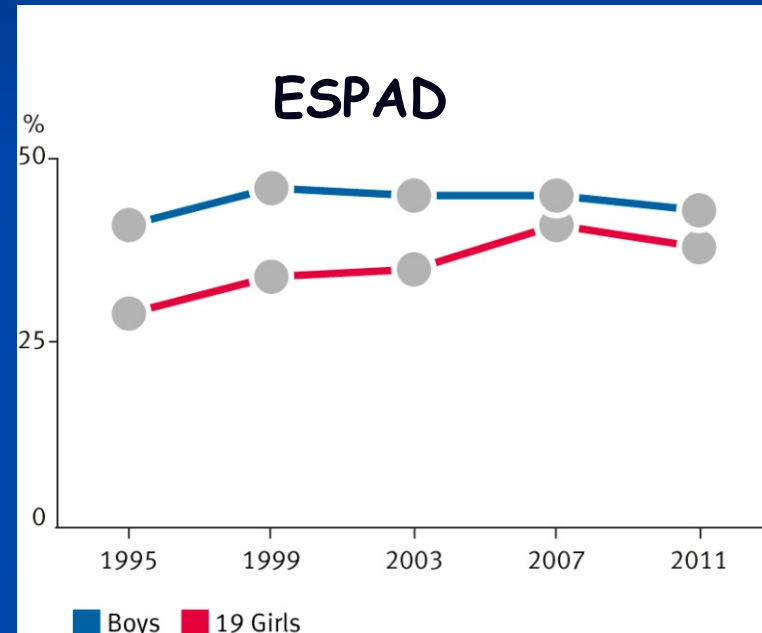
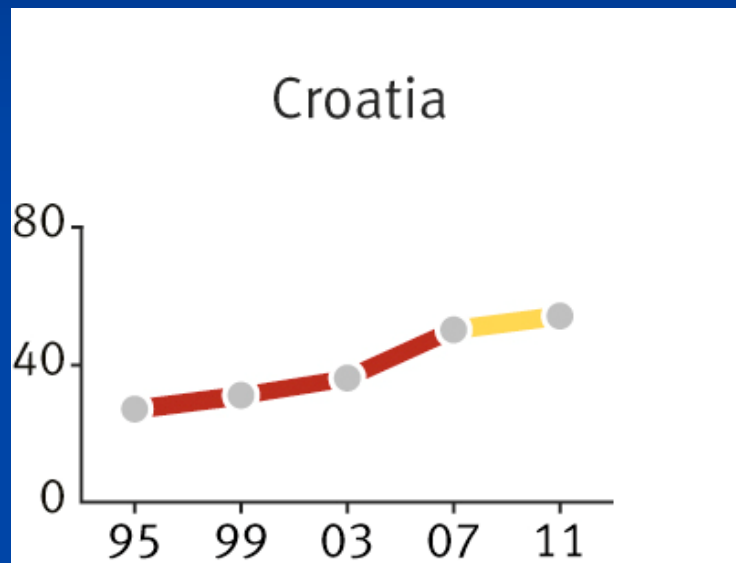

Najviše ekscesivnog pijenja u Danskoj, na Malti i u Hrvatskoj, a najmanje na Islandu, u SAD, Albaniji, Portugalu...

Hrvatska na trećem mjestu (59% dječaka i 48% djevojčica)

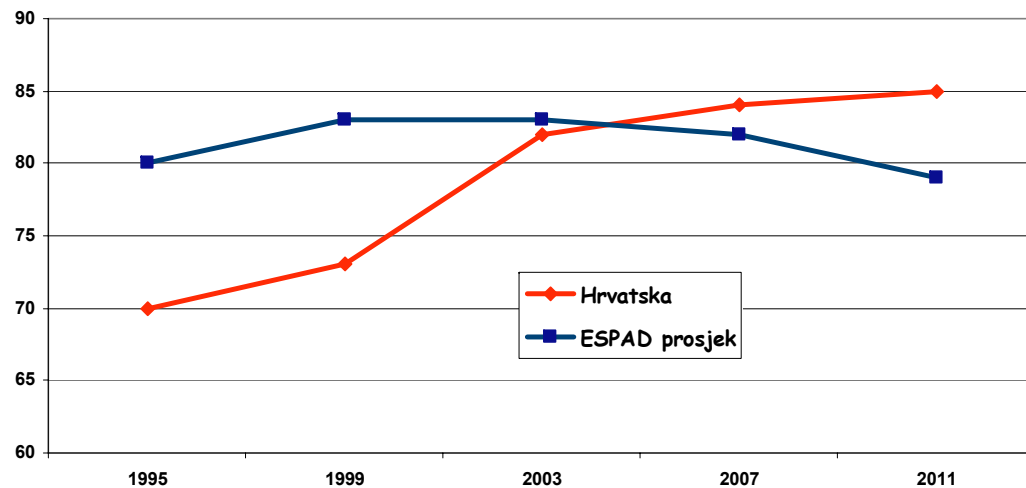
U porastu kontinuirano

"Binge drinking"

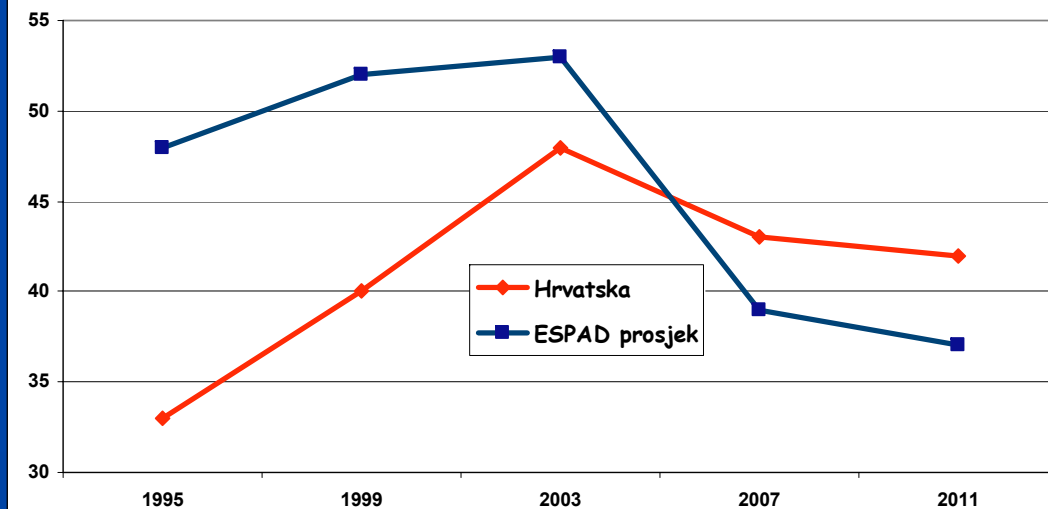

Iako (barem dijelom) mediteranska zemlja, u Hrvatskoj je i nadalje porast ekscesivnog pijenja i među dječacima i među djevojčicama

Pijenje alkohola u posljednjih 12 mjeseci

Opijanje u posljednjih 12 mjeseci

Povezanost varijabli pijenja

Table V. Statistical correlations (Pearson) on an aggregate country level between different measures of drunkenness-oriented drinking. 31–34 ESPAD countries. 2011.

	Lifetime intoxication	Past-12-months intoxication	Past-30-days intoxication	5+ drinks on one occasion, past 30 days	Intoxication rate on latest drinking day
Lifetime intoxication	–	0.93**	0.81**	0.72**	0.54**
Past-12-months intoxication		–	0.92**	0.72**	0.66**
Past-30-days intoxication			–	0.69*	0.54**
5+ drinks on one occasion, past 30 days				–	0.37*
Intoxication rate on the latest drinking day					–

** Correlation significant at the 0.01 level. * Correlation significant at the 0.05 level.

Frekvencija opijanja povezana je s ekscesivnim pijenjem kao i procijenjenim stupnjem opijenosti

Očekivane pozitivne i negativne posljedice pijenja

Figure 8

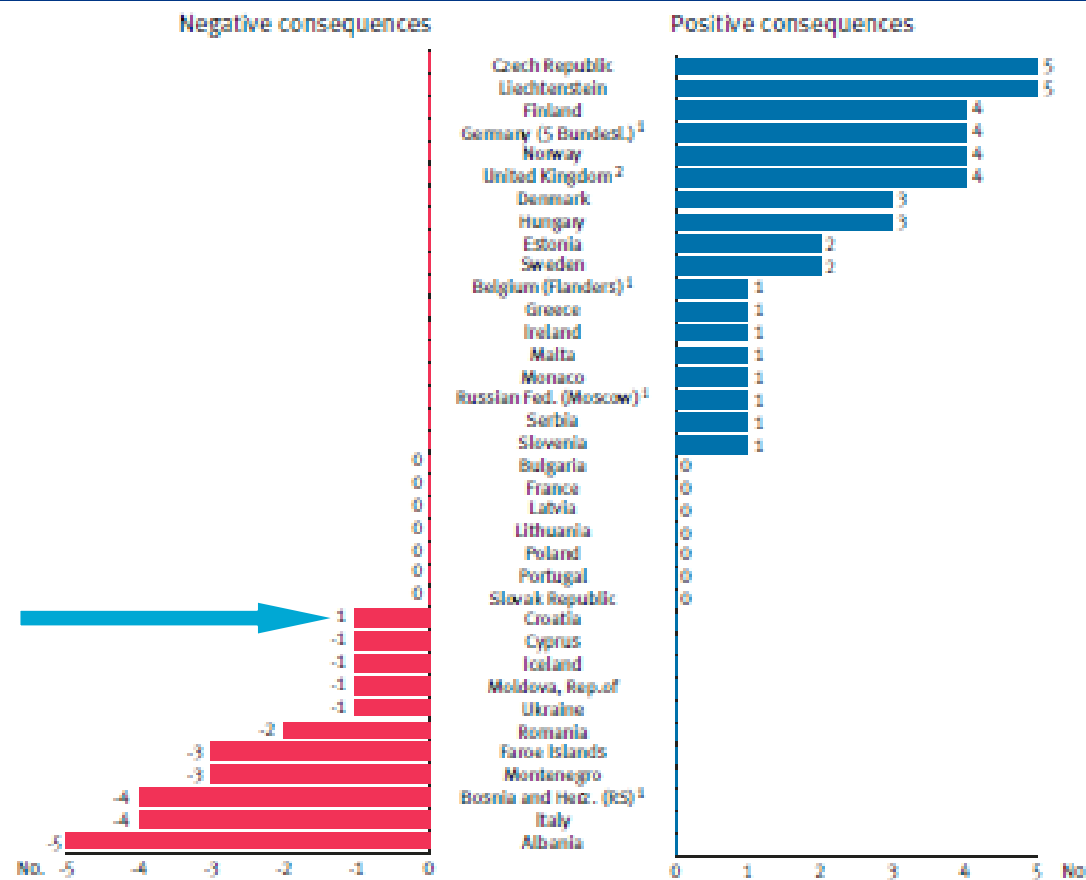
Expected positive and negative consequences from alcohol consumption.

Number of statements for which the percentage of all students answering positive or negative consequences are "likely" or "very likely" to appear exceeds the average of all countries. All students.

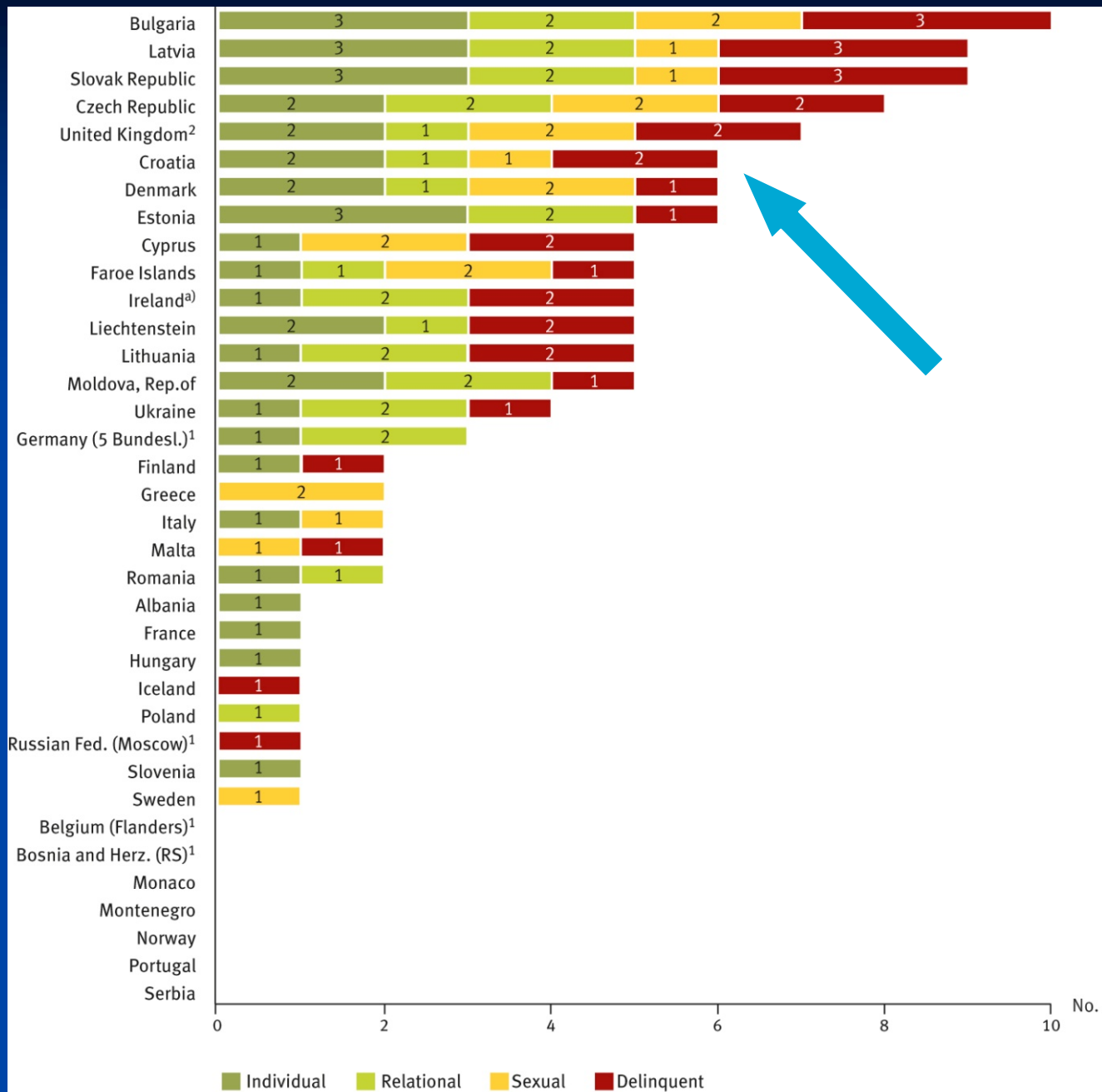
2011. Number of consequences. (Table 25)

¹ Belgium (Flanders), Bosnia and Herz. (RS), Germany (5 BundesL) and Russian Federation (Moscow): Limited geographical coverage.

² United Kingdom: Limited comparability.

Hrvatski adolescenti ipak više očekuju i prepoznaju moguće negativne posljedice pijenja (za razliku od ranije)

Koje su bile posljedice zbog uporabe alkohola u posljednjih 12 mjeseci (osobne, u odnosima, seksualne, delinkvencija)

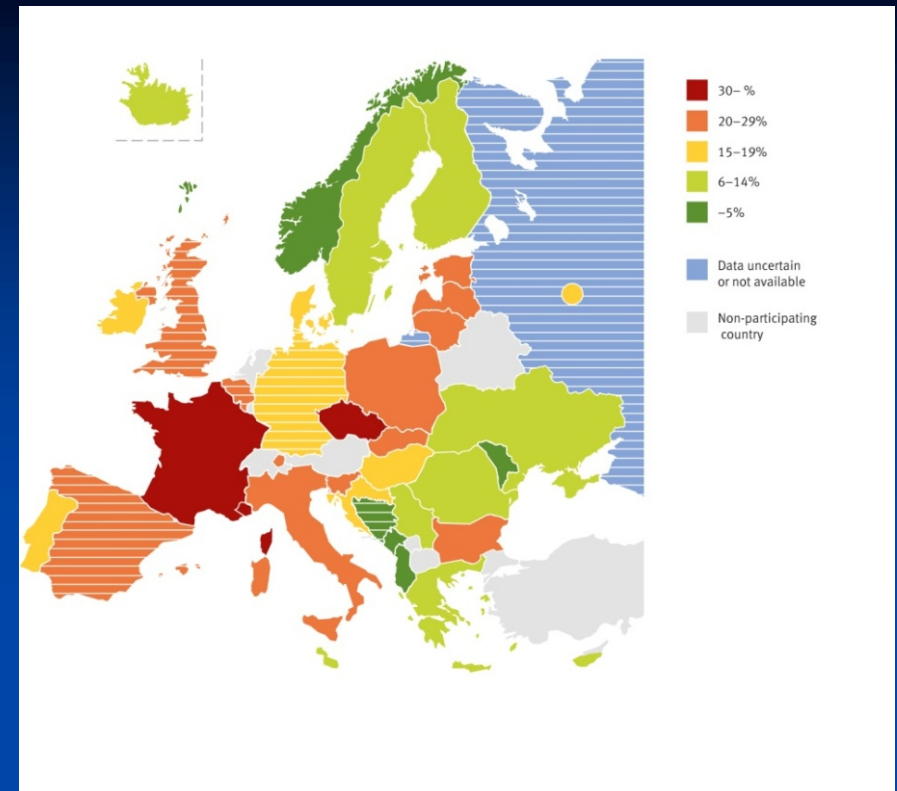
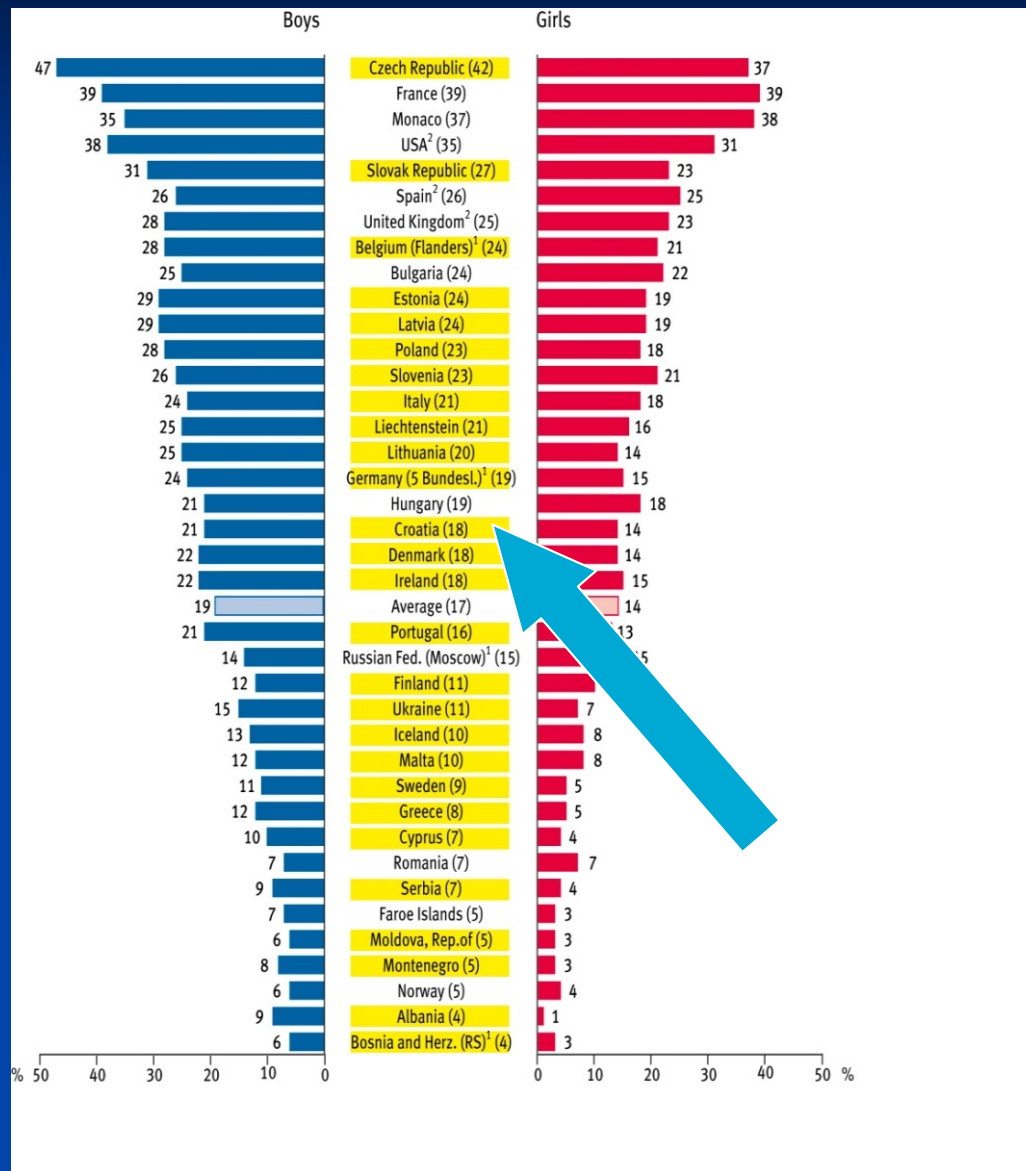
Prikazane one skupine u kojima zemlja premašuje prosjek ostalih zemalja Najviše u Bugarskoj, Latviji, Velikoj Britaniji, Češkoj, Slovačkoj, Hrvatskoj

Najmanje u Srbiji, Portugalu, Norveškoj

Uporaba psihoaktivnih droga

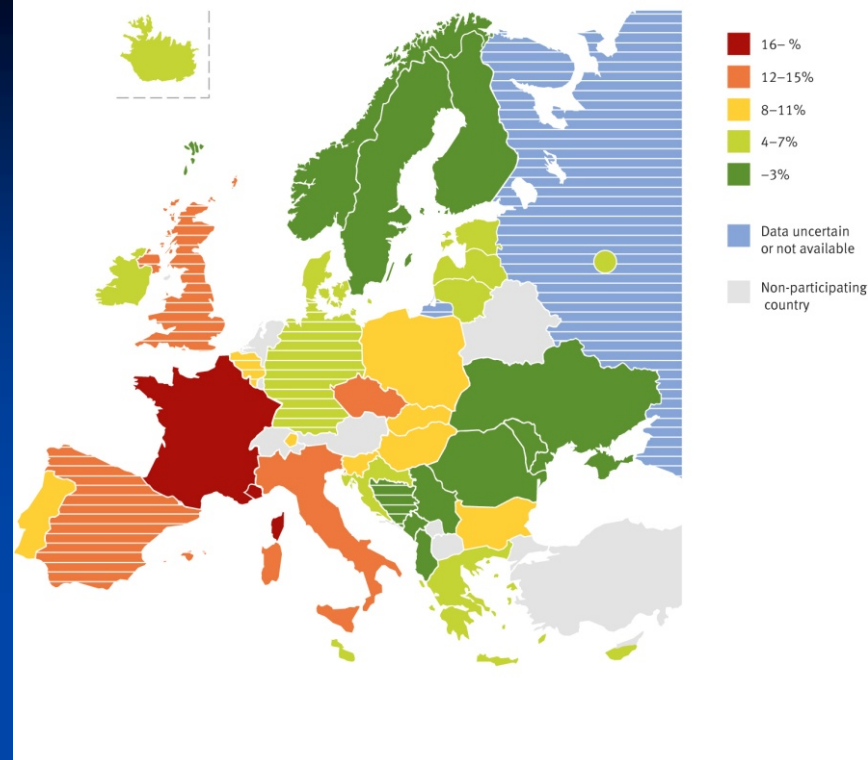
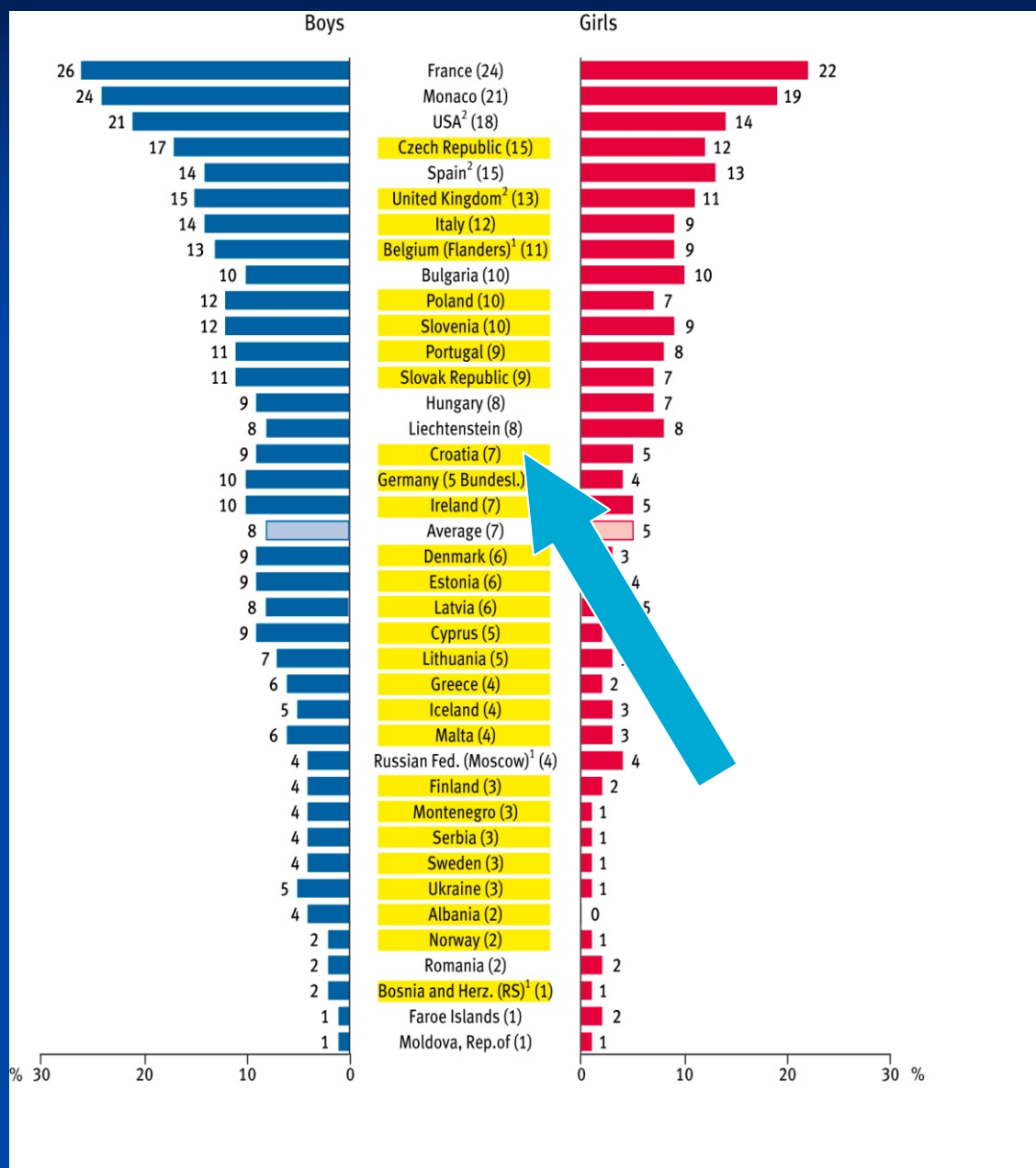
- U svim dosada provedenim ESPAD istraživanjima Hrvatska je bila oko ili nešto ispod prosjeka ESPAD zemalja
- To se nije promijenilo....

Uporaba marihuane u životu

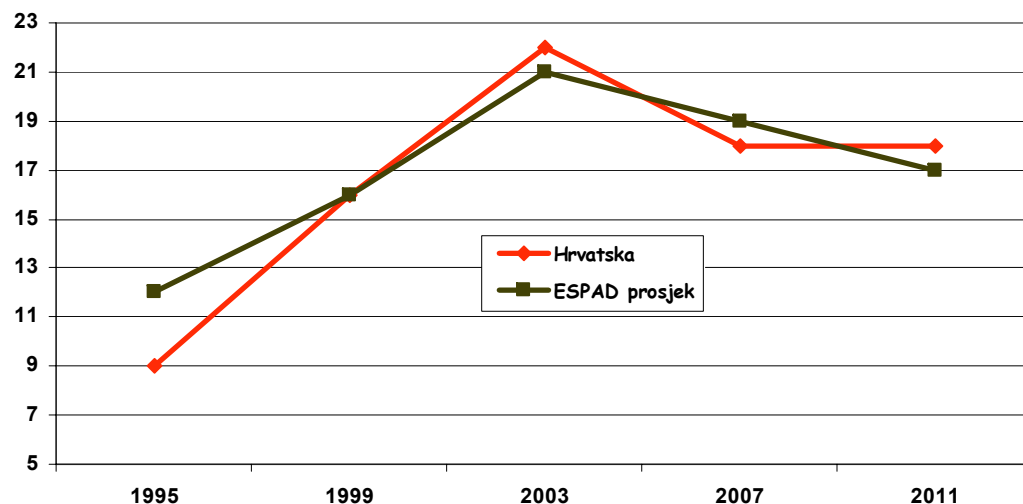
U Hrvatskoj 21% dječaka i 14% djevojčica, najviše eksperimentiranja u Češkoj, Francuskoj, Monaku i SAD, najmanje u BiH, Albaniji, Norveškoj i Crnoj Gori

Uporaba marihuane u zadnjih 30 dana

Hrvatska u prosjeku sa 9% dječaka i 5% djevojčica. Najviše uporabe u Francuskoj, Monaku, USA, Češkoj, ... Najmanje u Moldovi, na Farskim otocima, u BiH, Rumunjskoj, Norveškoj,

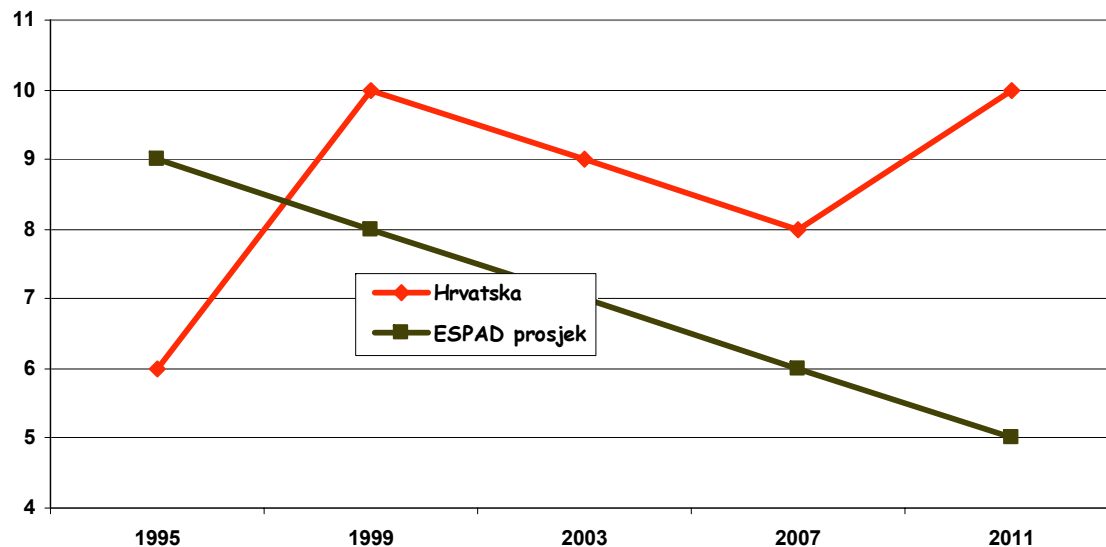
Uporaba marihuane u životu

Uporaba je marihuane u hrvatskih adolescenata bila konstantno niža ili vrlo blizu europskog prosjeka

Uporaba alkohola s tabletama imala je trend smanjivanja, ali je iznad prosjeka ESPAD zemalja

Uporaba alkohola s tabletama u životu

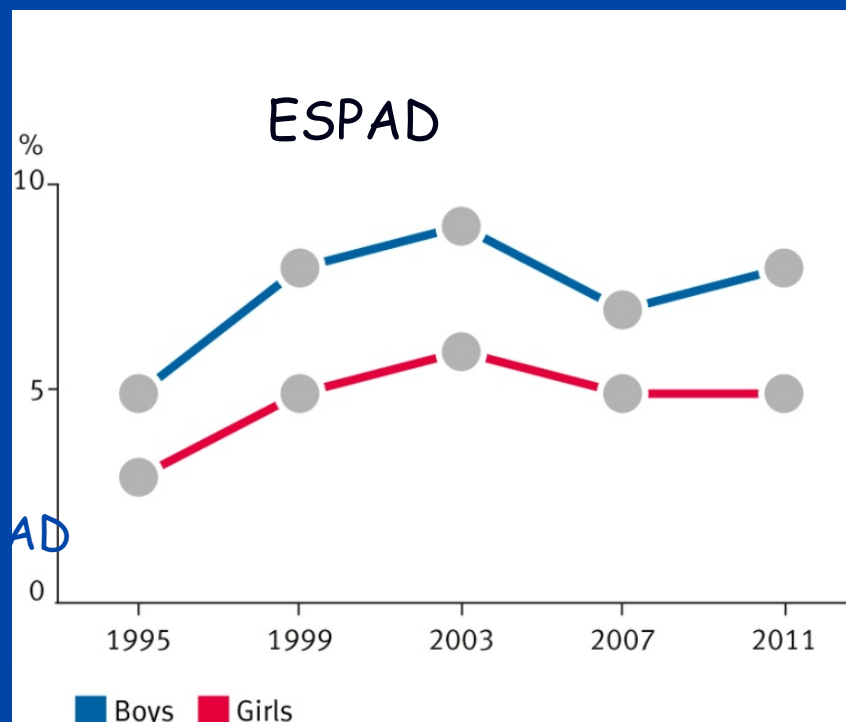

Uporaba marihuane u zadnjih 30 dana 1995/2011

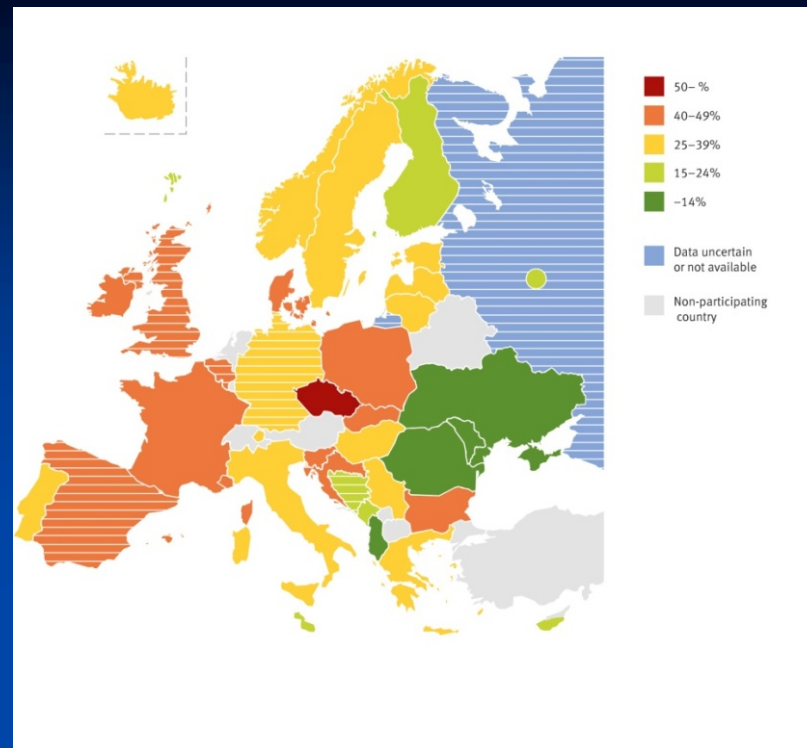
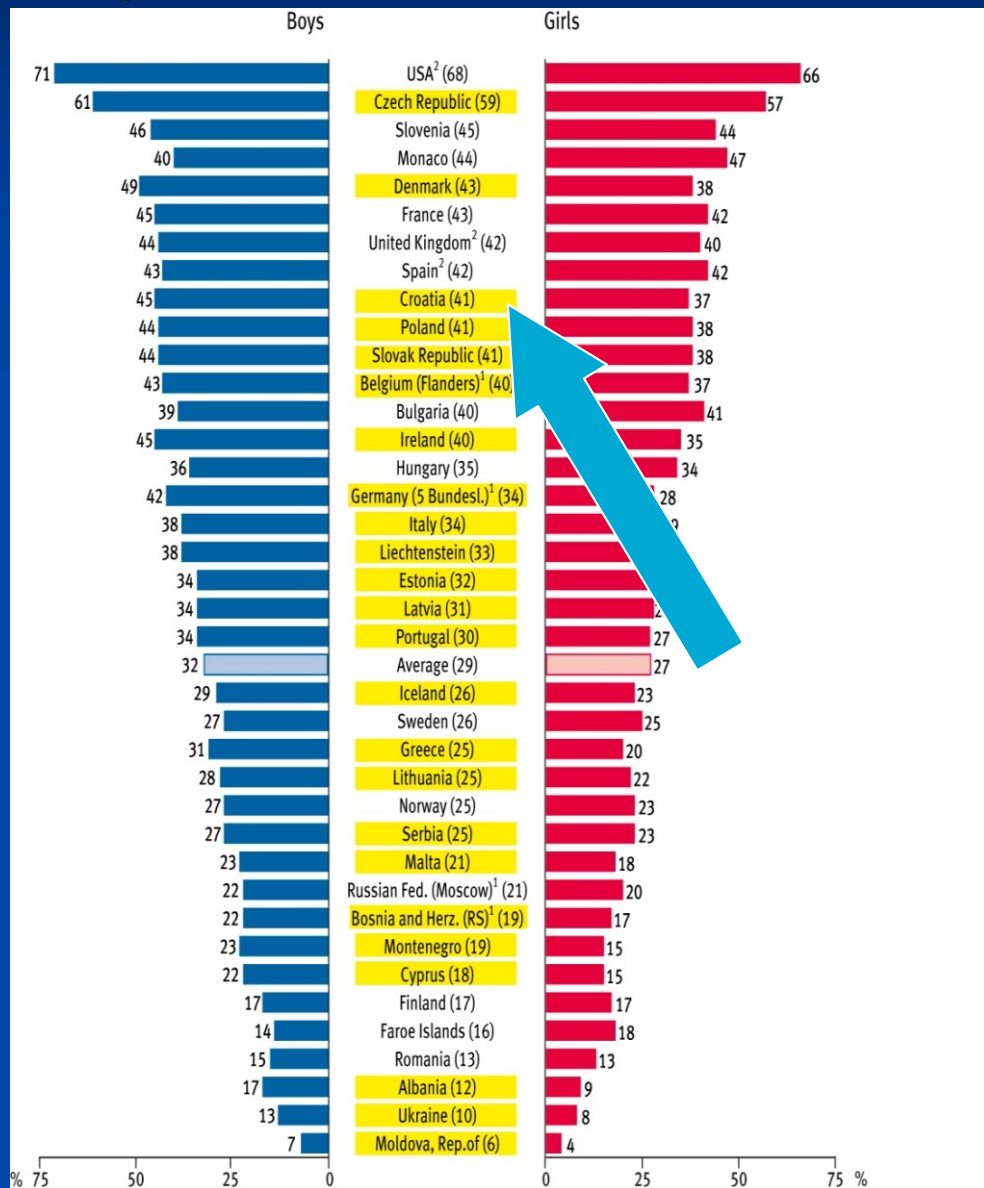

Iako lagano, povećanje
i u Hrvatskoj

Registrirala se
stabilizacija/ smanjenje
uporabe marihuane u
zadnjih 30 dana u većini
zemalja, od 2003.
ponovo povećanje i to
osobito u dječaka

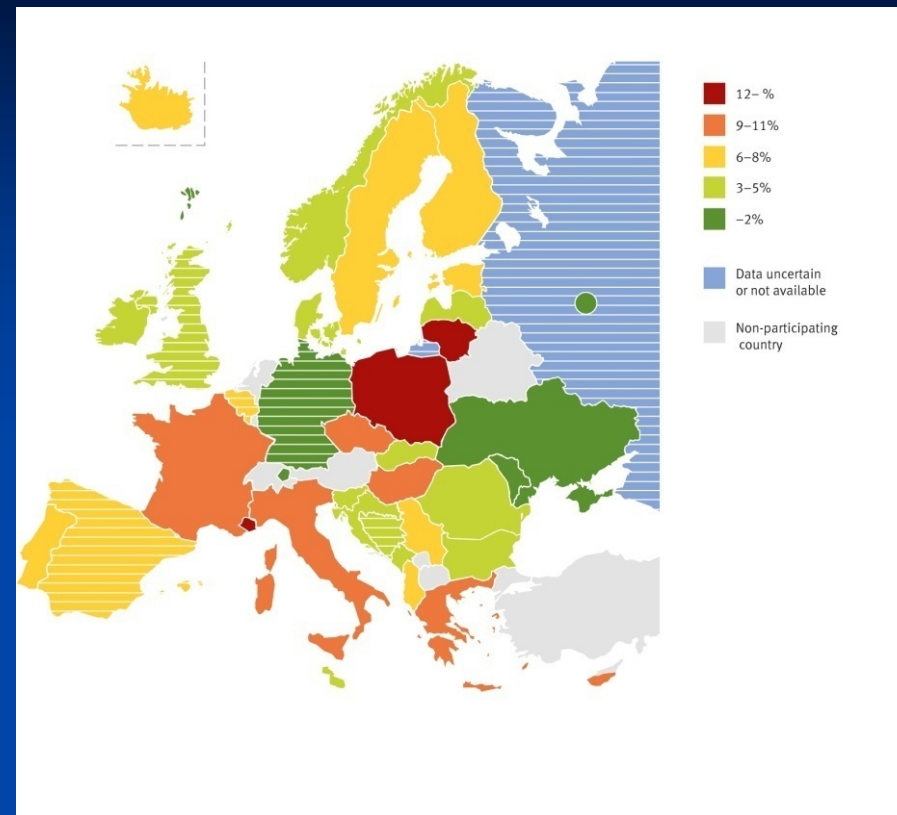
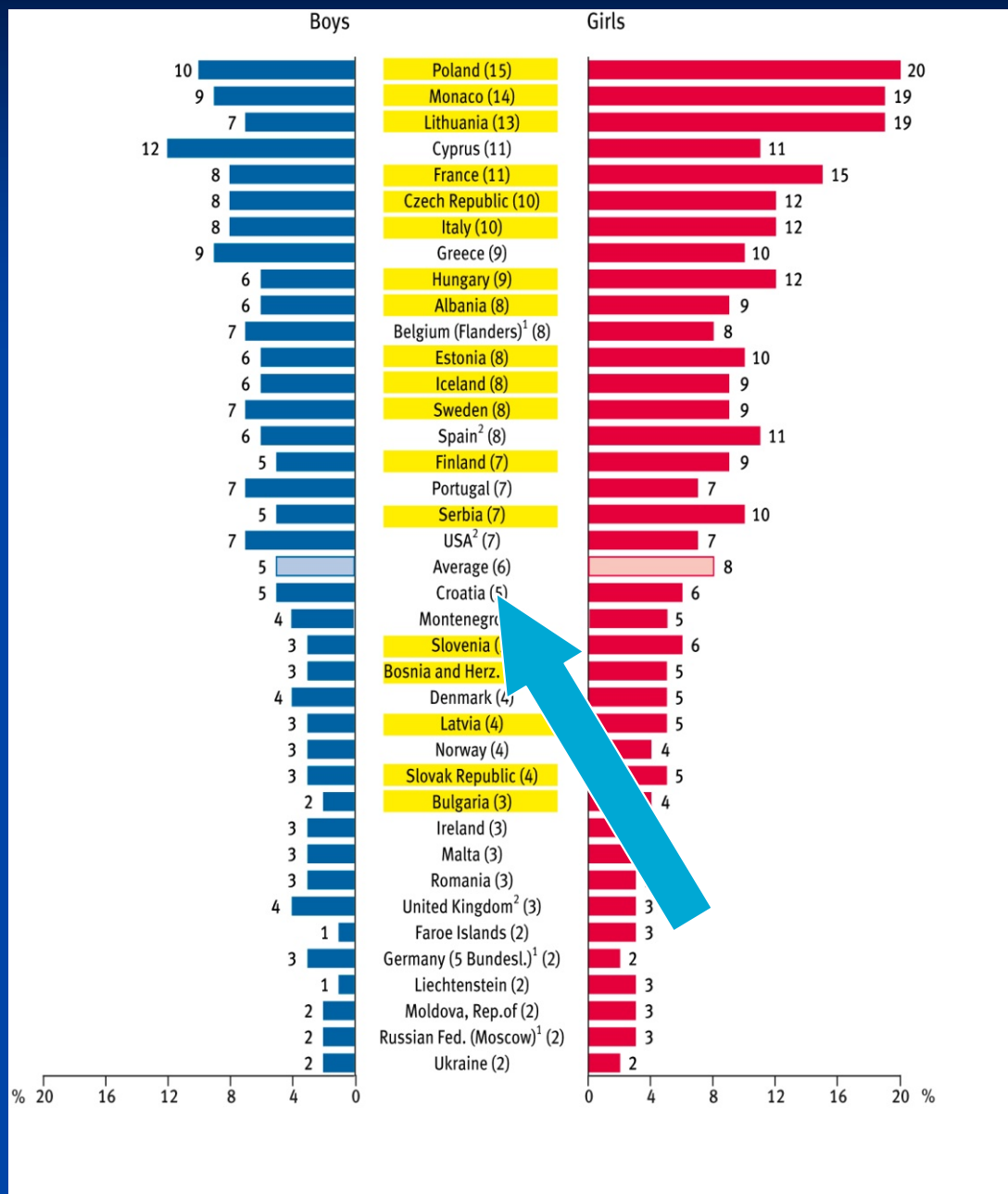
...a što je s dostupnošću marihuane

Naravno i tu dostupnost povećava uporabu.... Hrvatska je po dostupnosti na devetom mjestu (46%)

Dostupnost najveća u SAD, Češkoj, Slovačkoj, ... najmanja u o Moldaviji, Ukrajini, Albaniji....

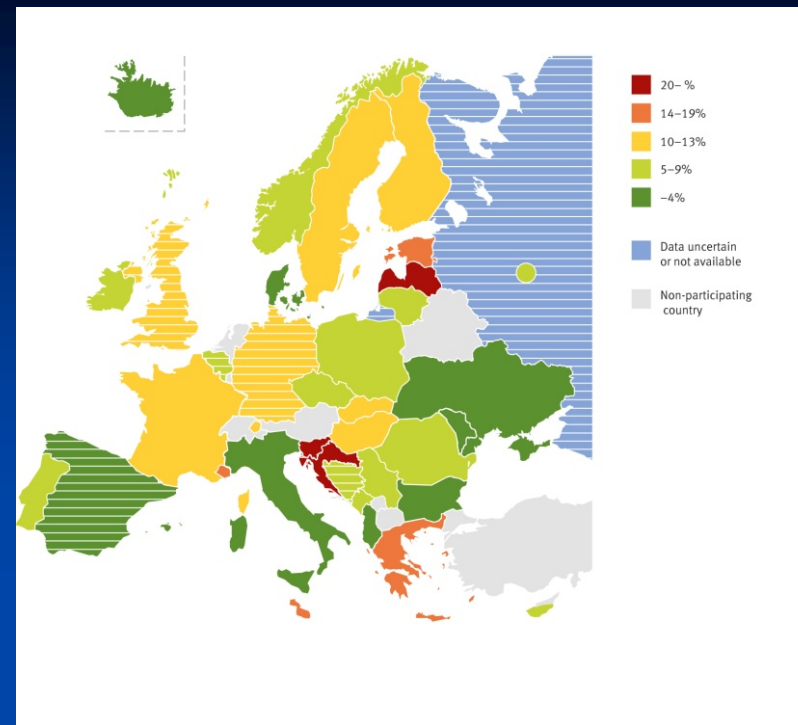
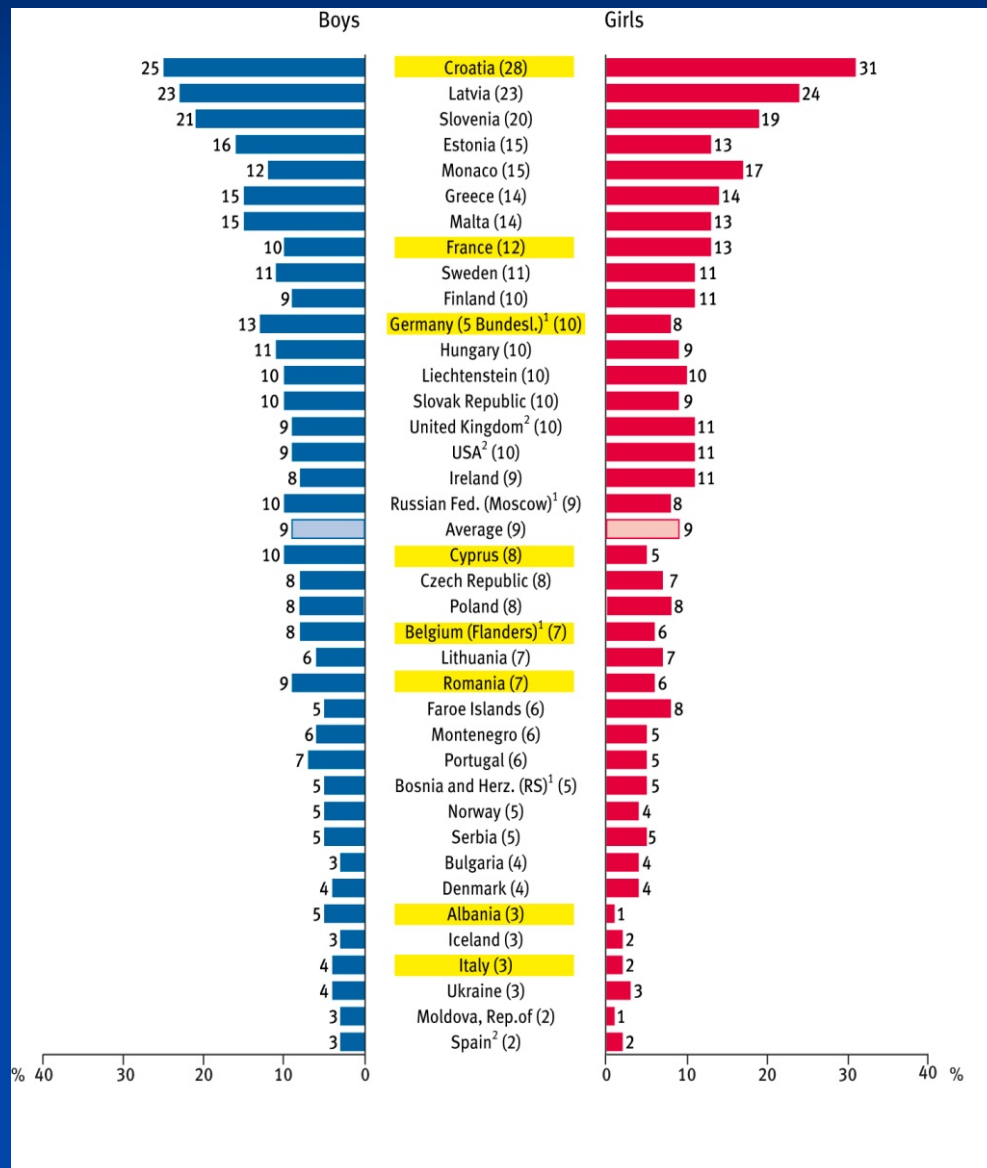
Uporaba trankvilizatora/sedativa u životu

Češće u djevojčica

Hrvatska ispod prosjeka

Inhalanti u životu

U Hrvatskoj gotovo neobjašnjivo povećanje - iako je porast i u nekim drugim zemljama

..zbiva li se nešto što ne prepoznamo ili je pitanje krivo shvaćeno?

Povezanost varijabli ilegalnih droga

Table Y. Statistical correlations (Pearson) on an aggregate country level between various variables relating to use of illicit drugs. 35 ESPAD countries, 2011

	Lifetime use of any illicit drug	Lifetime use of cannabis	Past-12-months use of cannabis	Past-30-days use of cannabis	Lifetime use of any illicit drug but cannabis
Lifetime use of any illicit drug	–	0.99**	0.97**	0.89**	0.83**
Lifetime use of cannabis		–	0.98**	0.90	0.79**
Past-12-months use of cannabis			–	0.96**	0.81**
Past-30-days use of cannabis				–	0.78**
Lifetime use of any illicit drug but cannabis					–

** Correlation significant at the 0.01 level. * Correlation significant at the 0.05 level.

Uporaba marihuane i ostalih ilegalnih droga je međusobno povezana
Životna prevalencija uporabe marihuane nije povezana s uzimanjem
u posljednjih 30 dana

Očigledna (poznata) povezanost eksperimentiranja s različitim tvarima

Table Z. Statistical correlations (Pearson) on an aggregate country level between key substance-use variables. 32–35 ESPAD countries, 2011

	Past-30-days use of cigarettes	Past-30-days use of alcohol	Past-30-days heavy episodic drinking	Alcohol vol. latest drinking	Lifetime use of cannabis	Lifetime illicit drugs except cannabis ^{a)}	Lifetime use of inhalants ^{b)}	Lifetime use of tranq. or sedatives ^{c)}
Past-30-days use of cigarettes	–	0.62**	0.55**	0.06	0.74**	0.59**	0.49**	0.15
Past-30-days use of alcohol		–	0.84**	0.06	0.60**	0.58**	0.38*	0.18
Past-30-days heavy episodic drinking			–	0.30	0.50**	0.39	0.56**	0.01
Alcohol volume on the latest drinking day				–	-0.01	-0.27	0.13	-0.21
Lifetime use of cannabis					–	0.79**	0.35*	0.39*
Lifetime use of illicit drugs except cannabis ^{a)}						–	0.30*	0.35*
Lifetime use of inhalants ^{b)}							–	0.05
Lifetime use of tranquilisers or sedatives ^{c)}								–

** Correlation significant at the 0.01 level. * Correlation significant at the 0.05 level.

^{a)} Includes ecstasy, amphetamines, LSD or other hallucinogens, crack, cocaine, heroin and GHB.

^{b)} "... to get high".

^{c)} Non-prescription use.

Očita je međusobna isprepletenost rizične uporabe

Količina popijenog pića pri posljednjem pijenju je najmanje povezana s uporabom ostalih sredstava - ovisi o drugim okolnostima

Redovito pušenje nedvojbeno rizično ponašanje

Poliuporaba

Table C1. Use of each individual substance and polydrug use (country average of prevalence in the 29 countries). Percentages. 2007 and 2011.

	2007	2011
Tobacco	10.6	10.0
Alcohol	9.3	9.0
Tranquillisers	6.9	7.0
Cannabis	6.3	7.5
Other illicit drugs	6.9	6.4
0 substances	74.7	75.0
1 substance	16.4	15.9
2+ substances	8.9	9.1
3+ substances	3.5	3.5

Tobacco: more than 5 cigarettes per day in the past 30 days.

Alcohol: 10+ occasions in the past 30 days.

Tranquillisers: any non-prescribed lifetime use.

Cannabis: any use in the past 30 days.

Other illicit drugs: any lifetime use of amphetamines, LSD, crack, cocaine, heroin or ecstasy.

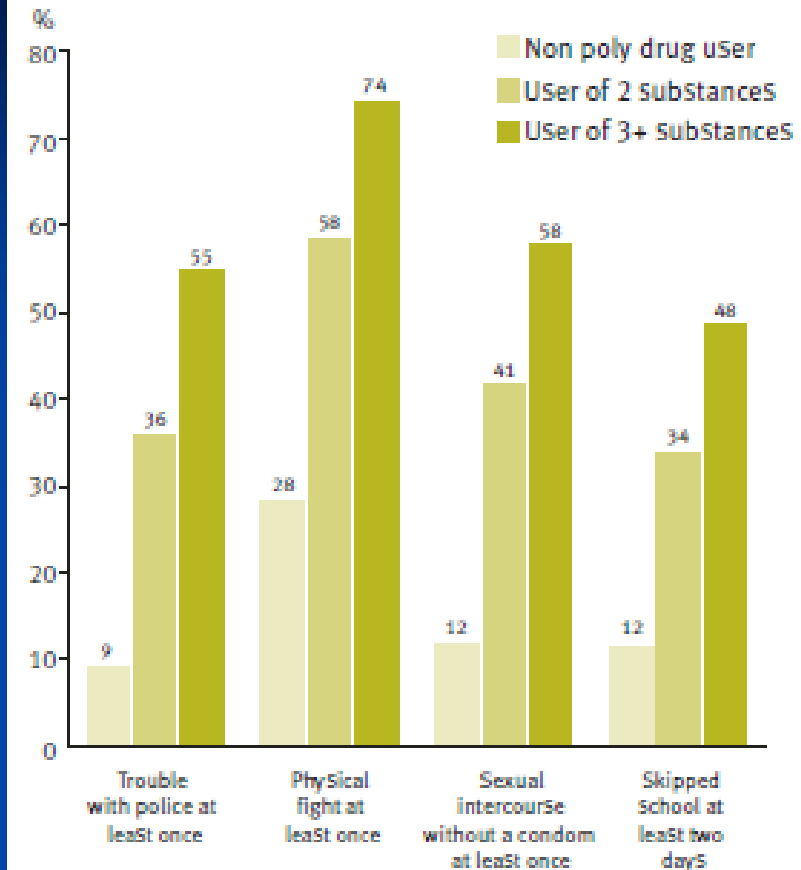

Figure C2. Students engaged in deviant behaviours among non-polydrug users and polydrug users of 2 and 3+ substances in 2011 (unweighted averages of percentages in 29 countries).

Mladi koji rabe dva ili više psihoaktivnih sredstava imaju više problema s policijom, agresivniji su, češće se upuštaju u rizične seksualne odnose i više "markiraju"

Zaključno

- Iako ćemo se ovim rezultatima vraćati još puno puta i analizirati sve nijanse i moguće utjecajne i kontekstualne čimbenike, za europske se zemlje i njihove adolescente može zaključno reći:

Zaključno

- U šesnaestogodišnjem razdoblju provođenja ESPAD-a u većini se zemalja opaža stagnacija/smanjenje frekvencije pušenja
- Pijenje alkohola u zadnjih 12 mjeseci i zadnjih 30 dana se nije puno promijenilo u prosjeku, iako ima zemalja u kojima se još opaža lagani porast
- Epizode ekscesivnog opijanja "binge drinking" su ipak u laganom kontinuiranom porastu u većini zemalja, bez obzira na društveni kontekst kulture pijenja

Zaključno

- Od psihoaktivnih ilegalnih droga najviše se i dalje upotrebljava marihuana
- Opći je dojam da se uzlazni trend iz razdoblja 1995-2003. nešto stabilizirao, u nekim zemljama s opaženim smanjenjem uporabe u 2007. godini, ali ponovo s povećanjem do 2011. godine
- Šesnaestogodišnje praćenje odražava objektivno zbivanja među mladim populacijom
- Iako nema ekscesivnog porasta niti u jednoj zemlji, trendovi ukazuju da preventivne aktivnosti nisu dovoljne, a društvene okolnosti nisu u svim zemljama obeshrabrujuće

Zaključno

- A što to znači za Hrvatsku?
- Trebamo i dalje biti samokritični, oprezni i u potpunosti svjesni da su samo stalni, kontinuirani, razboriti programi i objektivni pristup način suzbijanja porasta neprihvatljivog i rizičnog ponašanja
- Kretanje proširenosti pušenja i marihuane odražavaju da opći društveni stav i aktivnosti u svim odgovornim sustavima mogu djelovati i na navike adolescenata
- Kada ćemo kao društvo konačno započeti primjenjivati zakone koji se odnose na pijenje mladih???

...za sada se još jednom zahvaljujemo, sa željom da se što više zemalja i nadalje uključuje u ESPAD istraživanje te da i ubuduće možemo računati na potporu u Hrvatskoj

